

בכניסתו לבית המדרש אומר:

יהי רצון מלפניך ה' אלוהי ואלוהי אבותי
שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל
בדבר הלכה וישמחו בי חברי, ולא אומר
על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא
על מותר אסור ולא על אסור מותר, ולא
יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם.
כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גל
עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

מראי מקומות

ביציאתו מבית המדרש אומר:

מודה אני לפניך ה' אלוהי ואלוהי אבותי ששמת חלקי
מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות,
שאני משכים והם משכימים, אני משכים לדברי תורה
והם משכימים לדברים בטלים, אני עמל והם עמלים, אני
עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, אני
רץ והם רצים, אני רץ לחיי עוה"ב והם רצים לבאר שחת,
שנאמר ואתה אלקים תורידם לבאר שחת אנשי דמים
ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך.

קונטרס מראי מקומות למסכת בבא מציעא על כל פרק אלו מציאות

- מהדורת טיוטא -

נכתב בס"ד ע"י
יחיאל מיכל בלאאמו"ר יהושע זליג שליט"א פליסקין
ירושלים

הערות והארות יתקבלו בברכה

טל: 05276-14899

פקס 1532-5870698

דוא"ל: ymp803@gmail.com

הקדמה

מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, שזכיתי להוציא לאור קונטרסי מראי מקומות על פרקים שונים בש"ס.

באשר זיכני השי"ת ללמוד עם תלמידים מקשיבים בכמה ישיבות, ובמשך הזמן ראיתי כי חלק מהתלמידים מתקשים להתרכז באופן הלימוד המקובל בישיבות, ולכן יגעתי ומצאתי בס"ד אופן לימוד קל יותר, וממילא נעים ומתוק יותר. במהלך הלימוד כתבתי דפי מראי-מקומות מדי יום [כמעט], וב"ה שהתלמידים קיבלו מזה תועלת מרובה, ונתחדש אצלם שלהבת אש ללימוד התורה ועיונה, ולכן אמרתי להפיצם כדי לזכות גם אחרים.

ואבאר מעט את האופן שעל-פיו כתבנו:

[א] בחרנו בדווקא פרקים [ולפעמים חצאי פרקים] קלים ללימוד, ובדרך כלל כאלו שיותר נוגעים לענייני הלכה למעשה.
[ב] בכל סוגיא הבאנו ראשונים ואחרונים עיקריים, בשימת דגש על הלומדות, ומתוך השתדלות להביא בעיקר קטעים קלים, מובנים, ולא-ארוכים.

[ג] לאחר מכן הבאנו הפניות לספרי הלכה; טור, בית יוסף, משנ"ב, ופוסקי זמננו.
אופן לימוד זה - כאשר מקשרים בין העיון לבין הלמעשה - יש בו מן התפארת של השלמות, וחותרם האמת ניכר עליו, וגם מביא סיפוק ותענוג רב ללומדים.

יש להדגיש, כי המגמה העיקרית שעמדה לנגד עיני בכתיבת הדברים היא, להביא תועלת ו'געשמאק' לתלמידים, ולכן היו פעמים שקיצרתי במקום שהסוגיא דרשה להאריך, ולפעמים להיפך הארכת בדברים צדדיים מעט, הכל לפי מה שהיה נראה לתועלת לתלמידים שהיו לפני באותה שעה. ועל כן, באם יהיו מגידי-שיעורים שירצו להשתמש במראי-מקומות אלו, טוב יעשו אם יתבוננו תוך כדי לימוד, האם הדברים אכן מתאימים לרמה של התלמידים שלהם, ובמידת הצורך יעלו או יורידו את הרמה של הדברים, הכל בכדי שהתלמידים יקבלו את הטוב ביותר עבורם לפי מצבם וענינם.

ואמנם לעת עתה הדברים עדיין בגדר "טיוטא", ואינם מושלמים כלל, אך גם בצורה כזו יוכלו להביא תועלת בעז"ה.

ואשא כפי אל השי"ת, שיעזרני עוד לפתח ולשכלל את המראי מקומות בכמות ובאיכות כאשר עם לבבי, ולהוציאם לאור עולם, וכן את השיעורים עצמם, ולהרבות כבוד שמים בעולם.

יחיאל מיכל בלאאמו"ר יהושע זליג שליט"א פליסקין

ניתן להשיג בדוא"ל: ymp803@gmail.com

מראי מקומות למסכתות:

ברכות [פרק תפילת השחר, ופרק שלשה שאכלו]

שבת [פרק הבונה, ופרק שואל]

קידושין [סוף פרק ראשון]

ראש השנה [כח.-לד:]

פסחים [פרק ערבי פסחים]

סוכה [סוף פרק הישן - ענייני ישיבת סוכה ומצטער]

סנהדרין [פרק בן סורר]

בבא מציעא [פרק אלו מציאות]

###

כמו"כ ניתן להשיג בדוא"ל הנ"ל

את ספרי "ארזים בגן" - דרכי חינוך לבחורים מתמודדים

מותר ורצוי להעתיק ולהשתמש

במראי מקומות אלו בכל צורה שהיא

על מנת להגדיל תורה

בבא מציעא כא. בענין מצא פירות מפוזרין

[א] גמ' בבא מציעא כא. מ"אלו מציאות שלו" – עד סוף העמוד. ורש"י. ותוספות ד"ה וכמה וד"ה חצי [בינתיים מדלגים על תוס' ד"ה אלו מציאות].

מדוע כתוב במשנה כפילות "אלו מציאות שלו... הרי אלו שלו".
[= עי' בספר השבת אבידה כהלכתה עמ' קמט בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל [מובא במסגרת].

השבת אבידה כהלכתה עמ' קמט בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל	
להודיענו דלא רק שפטור מהכרזה אלא הרי הוא ממש שלו גם אם נודע בעל האבידה.	כשאין בו סימן אך יודע מי המאבד נקט כמה פעמים הרי אלו שלו

מדוע רבי ירמיה שאל ארבע איבעיות שלכא' חוזרות על עצמן
[ב] עי' רשב"א ד"ה קב שומשמי.

בענין ספק בהשבת אבידה

הגמרא נשארית בתיקו – מחלוקת ראשונים מה עושים למעשה
[ג] שיטה 1 - עי' רא"ש פרק שני סי' א' מ"בעי רבי ירמיה".

[ד] שיטה 2 - עי' רמב"ם הלכות גזילה ואבידה פרק ט"ו הלכה י"ב.

[ה] וצ"ב מה סברת מחלוקתם של הרא"ש והרמב"ם. ועי' בספר ברכת אברהם בסוגיתנו שביאר מחלוקתם, [מובא במסגרת]

ספר ברכת אברהם בסוגיתנו	
יכול לזכות בו, וכמו באיסורא אחא לדיה לשיטת התוס' דהואיל וחייב בהשבה אין התורה נותן לו כח לזכות ולנטל החיוז כשג"מ אללו היטב צ"ק (ס"ו ע"א). וכיון דספק מלוה לחומרא, שוב ג"ז מונע מלזכות. נמצא דנחלקו אם מלוה השבה תולה בהכרעת הממון או איפכא דהממון תולה במלוה השבה דדינה ככל מלוה.	ז' ונראה דדעת הרמב"ם דהוה מלוה ממונית, וכמו דין נחמיה נחמיה, דכל המלוה היא ליתן מה שהוא שלו מדינא, ובאופן דהוה ספק והמע"ה צדי ממונות, שוב גם אין מלוה כמו ככל ספק פדיון הבן וספק נחמיה נחמיה, וה"ה השבת אבידה אין חיובה אלא ליתן לו שלו, וכל שיש לדון על הממון ע"י מוחזק פשוט דפטור. ושיטת הרא"ש דלדרכה, הרי כל זמן דאיכא מלוה השבה לא

להלכה בסוגיתנו

[ו] עי' שו"ע חו"מ סי' רס סעיף ז' [ללא הרמ"א].

קושיא על הרמב"ם והשו"ע

[ז] עי' במשנה מסכת מכשירין פרק ב' משנה ח' [עד "מצא בה פת"]. ולכא' מכאן קשה על שיטת הרמב"ם והשו"ע, שהרי
מוכח כהרא"ש שבספק השבת אבידה צריכים להכריז מספק. וצ"ע.

שיטת הרמב"ם בענין קב תמרי ורמוני

שיטת הרמב"ם בענין קב תמרי ורמוני

[יא] עי' ברמב"ם הלכות גזילה ואבדה פרק ט"ו הלכה יב, שהביא את הדין של "קב שומשמי" ו"קב תמרי ורמוני" באופן אחר
מאשר הגמרא שלפנינו.

[יב] ועי' במגיד משנה שם שביאר שהרמב"ם גרס אחרת מגירסתנו. אך לא כתב מהי גירסת הרמב"ם. האם תוכל לפענח לפי
פסק הרמב"ם, איך הוא גרס בגמרא? **במקום זה עדיין לגר"א מובא פרנקל שכתב מהי גירסתו**
[ג] ויל"ע לפי שיטת הרמב"ם מה יהיה הדין אם מצא "קב תמרי" או "קב שומשמי" – לא מעורבבים.

להלכה בענין קב תמרי ורמוני

[יד] עי' שו"ע חו"מ סי' רס סעיף ז', עם הרמ"א.

[טו] שים לב שהשו"ע פסק כשיטת הרמב"ם, והרמ"א פסק כשיטת רש"י, והתבונן מה החילוק להלכה בין השיטות.

הערות נוספות למעיינים

למעיינים - למה המשנה פירטה כ"כ הרבה פרטים ב"אלו מציאות שלו" ולא כתבה בקיצור "כל דבר שאין בו סימן הרי אלו
שלו"

[טז] עי' רשב"א ד"ה אלו מציאות שלו.

למעיינים - מה פירוש שאלת הגמ' "וכמה"

[יז] עי' תוס' ד"ה וכמה. ולכא' קצת דוחק לומר שהשאלה לא שאלה אמיתית.

[יח] עי' נחלת דוד ד"ה שם גמ' וכמה, מדיבור המתחיל לכך נראה לפענ"ד – עד הסוף.

[יט] ולכא' יש להעיר על הנחלת דוד, שלפי דבריו הגמרא היתה צריכה לשאול "וכמה" אחרי המשנה השניה.

להלן 2 הערות מעשיות שצריכים להוסיף למראי מקומות:

וכל זה אם הבעלים בטלים

אסוקי שמעתיא עמוד מס 31 בבא מציעא שבדרון, יוחנן - רזונבויס, פנחס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מלאכתם שבשיעורים הנ"ל יחזור או ספק
אם יחזור, משא"כ אם עסוק במלאכתו י"ל
דאפילו יותר מקב בד"א לא יחזור עליהם
וצ"ע (דברות משה סי' ל"א הערה א') י"א דיל"ע
בימינו אם ג"כ תלוי בשיעורים אלו (פתחי
חושן).

אסוקי שמעתיא עמוד מס 32 בבא מציעא שבדרון, יוחנן - רזונבויס, פנחס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום שלישי, י"ד בחשון תשע"ג

בבא מציעא כא: בענין יאוש שלא מדעת

[א] גמ' בבא מציעא כא. סוף העמוד "איתמר" – כא: "תא שמע פירות", ורש"י ותוס'.

בהבנת מחלוקת אביי ורבא

חקירת הקהילות יעקב (הסטייפלר)

[ב] ע"י בקהילות יעקב בבא מציעא סי' כו מה שחקר בדעת רבא [מובא במסגרת]

קהילות יעקב ב"מ סי' כו	
ובאה דלרצא מהני יאוש שלא מדעת איכא נמי להסתפק אם זהו משום דבדאי יתייאש לבסוף והיאוש לבסוף מושיל למפרע מטעמיו כיון שטומד להתייאש, או דא"ל כלל יאוש לבסוף, אלא דדבר כזה	מדצרי השטמ"ק בסוגיין ד"ה ורצא אמר בשם הריעצ"א ז"ל כתב דלרצא אפילו לא נתייאש לבסוף כלל כיון דלית זה סימן כאצודה ממנו ומכל אדם דמי ע"ש וכמדומה שטפ"ז יש לפלפל במש"כ לעיל.

עיון בשיטת הריטב"א שציין הקהילות יעקב

[ג] ע"י חידושי הריטב"א [החדשים, מופיע ראשון בקובץ] בסוגיתנו ד"ה כי פליגי [עד "ומכל אדם דמי"].

למעיינים - עיון בשיטת התוס' שציין הקהילות יעקב

[ד] ע"י בגמ' לקמן כו. שורה אחרונה "דאמר רב נחמן" – עד כו: "אנת הוא דשקליתיה". ובתוס' ד"ה שנפל [עד "דאינו מתיאש
לעולם"].

קושית הברכת אברהם על צד 1

[ה] ע"י בספר ברכת אברהם בסוגין מה שהקשה על צד 1 [מובא במסגרת]

ברכת אברהם בסוגין
ב) אמנם ז"ע מסנרא ומגמ', דנסנרא קשה מה איכפ"ל מה שנסוף יהיה, הא מ"מ עכשיו אין יאוש ומהיכי תיתי לן היתר לזכות בדבר קודם יאוש. וכי תימא

[ו] וצ"ע באמת איך זה עובד.

[ז] ויש להבין שיטת אביי במה חלק על רבא, ולציין [להביא] לר' אלחנן ח"ב יז-ה ביאר שלאביי בעינן יאוש בפועל

מה הפשט "באיסורא אתא לידיה"

מהלך א' – משום שנתחייב בהשבה

[ח] ע"י בריטב"א הישנים [הריטב"א השני בקובץ] ד"ה בדבר שיש בו סימן.

מהלך ב' - משום שהמוצא נעשה שומר על האבידה

[ט] ע"י בריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה כי פליגי, שפירש באופן דומה לרמב"ן.

[י] האם תוכל למצוא נפקא-מינה בין שני המהלכים [ג.ב. לא בטוח שיש]

הלכה למעשה ביאוש שלא מדעת

כיצד ינהג ביאוש שלא מדעת

ד. אם הגביה אבידה קודם יאוש בעלים^{טו}, ואפי' רק בספק^{טז} אם התייאשו^{טז}, ינהג כך: אם המציאה יקרת ערך, יניחנה עד שיבוא אליהו (ויבואר להלן בפרק ו' כיצד ינהג ביהא מונח עד שיבוא אליהו). ואם אינה יקרה, ונראה שכבר התייאשו הבעלים, מותר לו להשתמש עימה, ויזהר לרשום בפנקסו שם האבידה, ומקום מציאתה, וכשיבואו הבעלים ויוכיחו שהאבידה שלהם, יחזיר^{טז}.

העיצה להמנע מספיקות, אם נתייאשו הבעלים או לא, הוא שיכוין בהגבתו שאינו רוצה לזכות בחפץ עד שיתייאשו הבעלים, ולאחר שעבר זמן שנראה שהתייאשו הבעלים זוכה באבידה^{טז}.

אולי לצטט את ההערות

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום חמישי, ט"ז בחשוון תשע"ג

בבא מציעא כא:

בענין אבידה מדעת

א] גמרא ב"מ כא: מ" ת"ש פירות מפוזרין" עד ת"ש מעות מפוזרות" וברש"י.

מחלוקת הראשונים בדין אבידה מדעת האם מותר לקחת אותה לעצמו או רק שפטור מהשבת אבידה
 ב] ע"י רמב"ם ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק י"א הלכה י"א, ובכסף משנה שם בשם הטור.
 ג] וצריך ביאור 1) מה סברת מחלוקתם. 2) האם יש מקורות מן הגמרא לכל שיטה.

ביאור סברת המחלוקת

ד] ע"י בספר שיעורי רבי שמואל רוזובסקי ב"מ סי' ג' [מובא במסגרת]

שיעורי רבי שמואל ב"מ סי' ג'

א. דף כ"א. בגמרא א"ר עוקבא בר חמא במכנשתא דבי דרי עסקין קב בארבע אמות וכו' אפקורי מפקר להו בציר מהכי וכו' לא מפקר להו. הנה ידוע מחלוקת הראשונים בדין אבידה מדעת, כגון השליך כיסו ברשות הרבים והלך לו, דעת הטור (סימן רס"א) דהוי הפקר, ואילו הרמב"ם כתב (פי"א מגזו"א הי"א, ועיין פט"ו שם ה"ד ובלח"מ) "אע"פ שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו	אינו זקוק להחזיר שנאמר" וכו'. ועיין בב"י דביאר מחלוקתם באומדנא דבני אדם, דעת הטור דהואיל ומשליך כיסו לרה"ר אומדנא איכא דמתכוין בזה להפקיר, אבל הרמב"ם סבר דבשביל שאינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר שהפקירם. ב. באופן אחר יש לבאר, דאין זו מחלוקת במציאות באומדנא, אלא באמת כ"ע מודו דאיכא אומדנא דמוכח דמתכוין	להפקיר, רק נחלקו בעיקר דין הפקר אי מהני ע"י אומדנא, הטור סבר דהפקר חל גם ע"י אומדנא, ודעת הרמב"ם יש לומר דאומדנא דמהני בעלמא היינו דוקא במקום דיש כבר מעשה קנין, אבל לענין עשיית חלות הפקר הואיל וליכא מעשה קנין מלבד הדיבור, דכל ה"מעשה הפקר" וחלותו נעשה ע"י דיבור, ס"ל להרמב"ם דע"י אומדנא לכד א"א לעשות מעשה הפקר.
--	--	--

ה] למעיינים - ע"י בביאורי הגר"א על הרמב"ם [מופיע רק ברמב"ם פרנקל] שם, מ"ואע"פ שאסור" עד "חייב משום גזל".

ראיות מן הגמרא לשני הצדדים

ראיה לשיטת הטור – מהגמרא שלנו

ו] האחרונים הקשו על הרמב"ם דבסוגיתנו מבואר שפירות מפוזרין הרי אלו שלו משום שזה אבידה מדעת, וגם הרמב"ם עצמו [ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק ט"ו הלכה יב] פסק שפירות מפוזרין במקום הגרנות הרי אלו שלו.

ז] תירוצ א - ע"י בטור חו"מ [חלק ז' בטור החדש מכון ירושלים] סי' רעג סעיף א', ובב"ח סעיף קטן ד', ד"ה ומ"ש ומהו הפקר.

ח] תירוצ ב - ע"י בספר השבת אבידה כהלכתה עמ' קנ בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל [מובא במסגרת]

	השבת אבידה כהלכתה עמ' קנ	
וּזְרַק הַקְּלִיפָה לַחֹץ אִף אִם יֵשׁ אַנְשִׁים שְׂאוֹכְלִים גַּם הַקְּלִיפָה מִ"מ הוֹאִיל וַיֵּשׁ שְׂאִין אוֹכְלִים וְדָאֵי הוּ"ל הַפֶּקֶר, וְהִ"נ גַּם כֹּאן דְּרַךְ אַנְשִׁים לְהַפְקִיר קֵב בְּד' אַמּוֹת. וְהַקְּצוּהָ"ח כְּתַב פִּירוּשׁ אַחֵר	אמרו הכא דהרי זה שלו, ובפשוטו נראה דדוקא אם אדם זורק חפץ חשוב לדה"ר בזה נחלקו הטור והרמב"ם דאף שהטור סובר דתלינן שהפקירו מ"מ הרמב"ם סובר דרק פטור מהכרזה אבל אין זה שלו, אבל אם אחד אכל תפוז	"במכנשתא דבי דרי", בפשוטו הוא ענין של אבידה מדעת והו"ל הפקר. אך עייך בש"ך סי' רס"א שתמה על הרמב"ם שסובר בפ"א מגזילה דאבידה מדעת לא הוי הפקר, אלא פטור מהשבה והכרזה, וא"כ אמאי

למעיינים - ראייה לשיטת הרמב"ם

ט] האחרונים [הגר"א הנ"ל, קצות החושן סי' רס"א סק"א, ועוד] הביאו ראייה לרמב"ם מן הגמ' בבא בתרא פז : מ"מתני' השולח את בנו" – עד דף פח. "גופא אמר שמואל", וברשב"ם ד"ה אבדה מדעת היא, וד"ה דמר סבר. י] וצ"ב מה יענה הטור על ראייה זו.

להלכה

י]א] עיי בשו"ע חו"מ סי' רס"א סעיף ד' [למעיינים - עיי גם בש"ך שם ס"ק ג].

י]ב] ועיי בספר השבת אבידה כהלכתה פרק ב עם ההערות [מובא במסגרת מעבר לדף]

	השבת אבידה כהלכתה פרק ב'	
אמנם אם החפץ שמור, אך אפשר לשומרו שמירה מעולה יותר, כגון, המשאיר עגלת ילדים בחדר המדריות ואינו מכניסה לביתו, או הניח חומרי בניה ברחוב ללא שמירה^ט, אין דינו כהפקר ואסור ליטלו^{סא}.	יז. הזורק ארנקו ברה"ר^{יז}, או שנודע לו על אבידתו שנמצאת במקום שאינו שמור ואינו נוטלה^{יז}, מסר חפץ לאדם המוחזק כגולן^{יז}, או לקטן שאינו בהגדת^{יז}, הניח רכבו בצורה עזובה ללא חלונות^{יז}, דין החפץ כהפקר וכל הקודם זוכה בחפץ^{יז}.	
	ביאורים והערות לספר השבת אבידה כהלכתה	
וכל הקודם זוכה. וכרמ"א כ' הש"ך ס"ק ג' ושו"ת הב"ח סי' צ"ז הר"ד בקצה"ח שם, גר"ז סעי' ט"ז. ועוד פוסקים, ושמעתי מהגר"מ גרוס שליט"א שהכי נקטינן. ועיי בססה"ס בתשובות מרן הגרש"ז איערבאך זצ"ל אות ה'. ועיי בב"ח ריש סי' רע"ג שבכ"ה ג' שאיכא אומדנא שבאמת כונתו להפקיר הוי הפקר אף לדעת השר"ע, ובחידושי רבינו מאיר שמחה ב"מ דף כ"א: כ' יותר, דאף אם דרך ב"א להניחו כך ולא לקחתו נמי הוי הפקר. ס שמעתי מהגר"מ גרוס שליט"א. סא כן נראה פשוט. וכ"כ במשפט האבידה שם במז"צ ס"ק י"ב, ב'. ולכן כ' שם בא"צ שגם מי שלא הניח חפציו "בחדר שמירה" המצוי באולם שמחות לא הוי אבידה מדעת. כמ"כ המניח הנוכחיה בחנוכה למצוה, בחדר המדריות. לא הוי אבידה מדעת, דכן הוא הדרך.	יד שו"ע סי' רס"א ס"ד. יח משפט האבידה מצ"ד ס"ק י"ד, ועיי להלן פרק ג' סעי' ר' שכתבנו שאם המוצא מודיע למאבד שאבידתו אצלו ואינו לוקחה, מותר לו לאחר זמן להפקירה. יט שו"ת שם אריה אבהע"ז סי' נ"א, ושם כ' שדוקא בזמן הגמרא ולא בזמנינו, אך ברור שאם נראה מהענין שיגנב ולא יחזור לו הוי אבידה מדעת. דה"ל כזורק ארנקו. וגרוע ממנו. דבאן לא יהיה לו אפשרות לקבלו בחזרה, משא"כ בזורק ארנקו יוכל לחזור וליטלו. יז ט"ז בס"י רס"א, ביאור הגר"א שם ס"ק ט', וכמבואר בגמ' בב"ב דף פ"ו: ובתיה"מ כ' שרק עד גיל ר' ז' שאינו יכול לשמור כראוי אז הוי בכלל אבידה מדעת, משא"כ ביותר מגיל זה, ושמעתי מהגר"מ גרוס שליט"א שאף עד גיל ר' ז' תלוי בחריפות הקטן. עוד אמר שאין היתר ליטול החפץ מקטן אפי' שאינו בר דעת, וכל היתר הוא בכה"ג שאבד מהקטן שהוא בכלל אבידה מדעת ושרי ליטלו לעצמו, ולא להשיב לבעלים. יח שמעתי מהגר"מ גרוס שליט"א. יט נחלקו המחבר והרמ"א בס"י רס"א ס"ד, לדעת המחבר, הגם שאין באבידה מדעת מצות השבת אבידה דדרשין מדרבתיב "אשר תאבד" פרט למאבד לדעתו, ולכן הרואה אבידה מדעת א"צ להגביהה, מ"מ אסור לרואה ד"ז ליטלה לעצמו, והרמ"א שם פליג, שהוי הפקר	

מהו הגדר המדויק של אבידה מדעת

י]ג] עיי בשולחן ערוך הרב [לבעל התניא] חו"מ הלכות מציאה ופקדון סעיף טו-טז [מובא במסגרת]

	שולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות מציאה ופקדון	
סעיף טו : אם מצא אבידה במקום שאינו משתמר כלל אם יש בו סימן נוטל ומכריו ואם אין בו סימן הרי הוא שלו. סעיף טז : במה דברים אמורים בדבר שאפשר לתלות הנחתו בשכחה אבל אם אי אפשר לתלות בשכחה אלא מדעת הניחוהו בעליו <u>כאן והלכו להם</u> (-דיוק א) אף על פי שלא הניחוהו <u>אלא לפי שעה ומיד ישובו</u> (- דיוק ב) לקחתו הרי הוא של מוצאו אפילו יש בו סימן שכיון שבעליו הניחוהו מדעת אפילו לפי שעה במקום שאינו משתמר <u>כלל</u> (-דיוק ג) והלכו להם בודאי יש בדעתם שאם יבא אחר ויטלנו יטלנו והרי זה כמו יאוש והפקר ואין זו אבדה שמוזהרים עליה להשיבה כלל שנאמר אשר תאבד ולא המאבד מדעתו.		

י]ד] ויש לדייק מדבריו :

דיוק א – שאם אפשר לתלות שהבעלים שכח, אין זה אבידה מדעת.

דיוק ב – שגם אם הבעלים צועק ואומר שהשאיר את זה לזמן קצר ומיד יחזור, אין מתייחסים אליו אלא הולכים לפי המעשה והוי הפקר.

דיוק ג – שאם זה מקום המשתמר קצת, אין זה אבידה מדעת.

טו] עיי בספר חשוכי חמד להג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א, ב"מ כה : [מובא במסגרת]

	חשוכי חמד ב"מ כה :	
תשובה נחלקו השו"ע והרמ"א (חו"מ סימן רסא ס"ד) אם באבידה מדעת צריך להחזיר, לדעת השו"ע אין צריך להחזיר אם אבדו מדעת, אבל אסור ליטלו לעצמו. ולדעת הרמ"א הוי הפקר. ובנדוננו נראה דאין כאן הפקר ויתכן שגם חייבים להחזיר לו את המעות כיון שלא זלזל בממונו, אלא שלחץ המטרה אילצו להשליך כספו.	שאלה סוחר דולרים שראה משטרה באה לחפש אצלו, עמד זורק את הדולרים לחצר ולרחוב. עמדו ברחוב אנשים יר"ש וראו את הנעשה, האם חייבים להחזיר לסוחר את מעותיו, או שמא מאחר ומדעתו השליכם אינו חייב להשיבו. ואולי גם מותר ליטלם לעצמם?	

טז] ולכאוי יש לדון על דבריו על דבריו, דאע"פ שלא היה כאן רצון להפקיר, אבל היה כאן מעשה הפקרה, שהרי זריקת הכסף לרחוב היא מעשה הפקרה ברור, וא"כ לכאוי הוי הפקר.

יז] עיי בספר השבת אבידה כהלכתה פרק יב [מובא במסגרת]

י. מצא אטבי כביסה, אם נמצאים תחת חבלי כביסה של אדם מסוים, צריך להשיבם לו. אך אם נמצאים תחת חבלים של כמה אנשים שונים, יניחם כ"ל.

לד היה מקום לומר שכל המוצא אטבי כביסה הא"ש דהוי כאבידה מדעת (עי' סי' רס"א שר"ע ס"ד) ונתבאר בפרק ב' סעי' י"ז אולם הכרעת הגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א שאין זה אבידה מדעת, ונראה טעמו, שמה שהבעלים לא ירדו תיכף ומיד לקחתו הוא מפני הטירחה, ולא בגלל שמפקירים אותם, וחושבים כשיתאפשר להם יטלו. ובנמצא תחת כמה חבלי כביסה מאחר ואין סימן בגופם ולא במקומם (עי' סי' רס"ב ס"ט ברמ"א, ולעיל בפרק ד' ס"א וג'). שוב אין צריך ליגע בהם ולא להשיבם.

יח) ולכאוי יל"ע, שהרי סו"ס הבעלים יודע שהאטבים מונחים בלי כל שמירה למטה וכל אחד יכול לקחתם, ומדוע אין זה אבידה מדעת.

מעשה בנער שקידש אשה

יט) עיי' בספר קצות החושן סי' רסב ד"ה ובשו"ת הב"ח – עד "וזה ברור".
כ) וצ"ב מה יענה הב"ח על טענת הקצות החושן.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום ראשון, י"ט בחשון תשע"ג

בבא מציעא כא:

בענין מעות מפורזות

א) גמ' בבא מציעא כא: מ"תא שמע פירות מפורזין" – עד "ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות" [לא כולל], וברש"י.

בענין אדם עשוי למשמש

"אדם עשוי למשמש בכל שעה" - האם צריך לחכות שיהיו זמן מסוים כדי שהבעלים ימשמש בכיסו, או שמיד אומרים כן [ב] עיי' בגמ' לקמן כו: מ"ואמר רבא ראה סלע" – עד "ואיסורא דעבד עבד".
ג) עיי' רש"י שם ד"ה נטלה לפני יאוש.
ד) עיי' שיטה מקובצת שם כו: ד"ה וכן כתב תלמיד הר"פ.
ה) עיי' בספר פתחי חושן הלכות אבידה [להג"ר יעקב בלויא שליט"א] פרק ב' [מובא במסגרת] שיישב דברי רש"י.

פתחי חושן הלכות אבידה פרק ב'

ואדם ממשמש בהם תמיד, ועיי' רש"י דף כו ע"ב בד"ה נטלה שמשמע מדבריו שיש שיעור לזמן משמוש בכיסו, ובש"מ בשם ר"פ תמה שלא מצינו שיאמרו שאינו מתיימש מיד כשנפלו, ונלענ"ד שאף רש"י לא כתב כן אלא כשראה המוצא שנפל וגם ראה שלא משמש, אבל בסתם באמת אין שיעור, ואינו צריך לחשוש שמא עדיין לא משמש, ובוזה אפשר ליישב דברי רש"י באותו עמוד לעיל

ספקות שונים בענין אדם עשוי למשמש

יא) מצא מטבע זר - עיי' בספר תורת האבידה [להג"ר אלעזר נידאם שליט"א] פרק ח' [מובא במסגרת]

תורת האבידה פרק ח'

א. המוצא מעות מפורזות, הרי אלו שלו, דכיון דמפורזות הן ודאי דנפלו מן הבעלים ולא הונחו שם מדעתם. וא"כ אין להם סימן לא במנינם ולא במקומם ואפי' אם המעות היו מקצת מטבעות זה על גב זה, הרי הם כמפורזים א. ואין חילוק בין מוצא מטבעות ובין מוצא שטרות כסף שבימינו כגון שטרות של מאה שקל וכדומה¹. וכן אין חילוק, בין אם המטבעות או השטרות הם מכסף מקומי, ובין אם הם מכסף זר כמו דולרים או כסף אנגלי (שטרלינג) בארץ ישראל (ראה בהערה ב').

ב. פשוט. ומה שכתבנו בהמשך דברינו, דגם אין חילוק בין מוצא מטבעות או שטרות היוצאין בהוצאה לכל דבר באותו מקום ובין מוצא מטבעות או שטרות זרים כמו דולרים או כסף אנגלי (שטרלינג) בארץ ישראל, כן יש ללמוד ממ"ש בטושו"ע סי' רס"ב סי"ג דבעלמא אין בגוף המטבע סימן דאפי' אמר	רשומה היא בחותם מלך פלוני או אפי' אמר שמי כתוב עליה אין מחזירין לו מפני שמטבע ניתן להוצאה ושמא הוציאה ומאחר נפל, שהרי י"ל דסכומי כסף אשר אמריקאי או אנגלי וכדו' מביא לארץ ישראל אינם פחות ממטבעות אשר אדם מטביע על שמו וא"כ	כמו שבאותן מטבעות חיישינן שהוציאן ומאחר נפלו אותן מטבעות שנמצאו כך נמי י"ל לגבי דולרים וכו'. ומלבד זה, הנה בפועל הרבה אמריקאים ואנגלים באים לארץ וכל אחד מביא כספו באופן דיש לחוש דמאחר נפל כספו לא דרך המבקשו כלל.
---	---	---

יב) ויל"ע במצא כסף שאינו שכיח כאן כלל, כגון ממדינת ניגריה או מאלוזיה, אולי בזה כיון דכל כך נדיר הוי סימן.

יג) איבד כסף ואומר שלא התייאש - עי' בספר חשוקי חמד להג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א בסוגיתנו [מובא במסגרת]	
חשוקי חמד בסוגיתנו	
מצא סכום כסף גדול ואחד אומר זה שלי ולא התייאשתי	תשובה שמעתי מגיסי הגר"ח קניבסקי שליט"א שמעשה כעין זה בא לפני החזון איש, ופסק שאין דבר כזה, אם חז"ל קבעו שאדם ממשמש בכיסו כל שעה, ולכן פסקו ואמרו שהרי אלו שלו, והתירו לקחת את המציאה, אף אחד לא יכול להוציא עצמו מן הכלל ולומר שהוא לא שייך לקטגוריה הזו.
יד) ויש להסתפק מה כוונת החזו"א, (1) האם לא מאמינים לו שהוא לא התייאש. (2) או שמאמינים אבל אומרים "לא פלוג".	

סיכום סוגיתנו להלכה	
טו] עיי' בספר השבת אבידה כהלכה [להג"ר יחזקאל פינהנדר שליט"א] פרק ה' [מובא במסגרת]	
השבת אבידה כהלכה פרק ה'	
ג. יש אבידות, שלבטח נודע לבעלים מאבידתם קודם הגבהת המוצא, ועל כן אם אין בהם סימן (לא בגופם ולא במקומם), זוכה בהם המוצא'. (א) דברים שאדם רגיל למשמש בהם בכל עת, ובכלל זה: כסף", דברים יקרי ערך כתכשיטים" ויהלום', שעון יד, עט, סגריות, עיתון". (ב) דברי מאכל", ובכלל זה מוצץ ובקבוק של תינוק". (ג) דבר כבד, שאדם מרגיש בנפילתו מיד".	
הערות לספר השבת אבידה כהלכה פרק ה'	
תכשיטים, ואמר שעגילים וכן צמיד גם מרגישה בהם, ובשרשרת נשאר בצ"ע, ואמר שתלוי לפי הענין, ועכ"פ אמר שמא"ר סי' ש"ג, דקיי"ל שם שאשה מראה לחברותיה תכשיטים ליכא ראייה, כי היום השתנתה מציאות זו. ' פשוט. וכל שכן מתכשיטים. ודוקא יהלום בודד, דאם יש שני יהלומים ויותר המנין סימן כנ"ל בפרק ד' סעיף ב'. יא' הגרמ"מ קארפ שליט"א, ועי' בסוה"ס בתשובות מרן הגרש"ז איערבאך זצ"ל אות ב'. יב' שו"ע סי' רס"ב ס"ו. והטעם שמחמת חשיבותם מרגישים בהם, ועיי"ש בסמ"ע ס"ק ט"ו, דדוקא אם אינם מחוסרים טחינה לישא ואפיה כתבואה, דאל"ה ל"א בהו שמרגיש בהם. אולם יש לעיין במצא פרי או ירק בודד ברחוב, שנראה שנפל משקית שהיו בה כמה מסוגי זה, ובודאי לא הרגיש בזה, ואין נתיר לו לקחתו לעצמו. ושמעתי מהגרמ"מ קארפ שליט"א, שאחרי שהפוסקים לא חילקו בזה, וכתבו בסתמא שכל דבר מאכל ל"ח ליאוש שלמ"ד, הא"ש. וכ"ג מהמחבר שם סעי' ז'. יג' פשוט, והסכים עימך הגרמ"מ קארפ שליט"א. ובעיקר הדבר כבר ביארנו בפרק א' ס"ה שאין להגביה אבידה שאב"ס. יד' סי' רס"ב סמ"ע ס"ק י"ג וט"ו. ועיי"ש שכתב שכ"ז בנושא הדבר בידו, משא"כ בנושא ע"ג עגלה (או ע"ג רכב) שאין הדרך שירגיש בנפילתו, בזה לא אמרינן שהרי אלו שלו.	י' שו"ע סי' רס"ב סעי' ו'. ויש שפקפו בחלק מהדברים המזכירים בשו"ע בזמנינו, וכגון ביסור של אדם ממשמש בכיסו בכל שעה, דרך בזמנם שהכיס היה כמו שקית. עם כסף והיה נושאה בידו, או קשור לבגדיו, והיו מרגישים בה תמיד, משא"כ היום, אך אמר לי הגר"ח קנייבסקי שליט"א ששמע מהחזו"א, שהאינדא נמי נשאר ד"ז, והוא כהפקר ב"ד. ועי' בסוה"ס, תשובות מרן הגרש"ז איערבאך זצ"ל אות ח. ח' שם במחבר, ולא חילק המחבר בין סכום קטן לגדול, וכן דעת האג"מ חיד"ד סי' כ"ג, י"ג, וכן שמעתי מהגה"ג רבי חיים קנייבסקי שליט"א ומהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א, שאין לחלק. אולם דעת מרן הגר"ש אלישיב שליט"א שהתיר זה נאמר רק בכסף גדול. ואולי טעמו מצד טענת הט"ז בס"י רס"ב ס"ו, עיי"ש. ט' בן איש חי שנה א' פר' כי תבוא אות ד'. וע"פ, ואולם שם כ' רק טבעת, וביאר דבריו מרן הגר"ש אלישיב שליט"א, שנאחר וקשה להוציא טבעת שיד מרגישה שנפל ממנה, והסכים עימי לטעם נוסף, שהיא רואה את הטבעת תדיר. ושאלתיו, מה בנוגע לשאר

למעיינים - בענין ספק יאוש	
בקושיית הגמרא "הא לא ידע דנפל מיניה" – האם הכוונה שבוצע לא יודע, או שאולי לא יודע טז) שיטה א – עי' במגיד משנה על הרמב"ם ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק י"ד הלכה ה', מ"ודע". יז) שיטה ב – עי' בספר נחלת דוד ב"מ כב: ד"ה ואיסורא [מובא במסגרת]	
נחלת דוד כב: ד"ה ואיסורא	
דאמרינן בריש סוגיין "הא לא ידע דנפל מיניה" ולא אמרינן "דלמא לא ידע", והיינו משום דאמרינן אוקי מילתא אחזקתו וכיון דבשעת נפילה וודאי לא ידע א"כ גם עתה אוקי אחזקתו דלא ידע כל זמן שלא נתברר לנו שידע.	
יח) להלכה בדין ספק יאוש - עי' בספר השבת אבידה כהלכה [להג"ר יחזקאל פינהנדר שליט"א] פרק ה'	
השבת אבידה כהלכה פרק ה'	
כיצד ינהג ביאוש שלא מדעת	
ד. אם הגביה אבידה קודם יאוש בעלים", ואפי' רק בספק"א אם התייאשו", ינהג כך: אם המציאה יקרת ערך, יניחנה עד שיבוא אליהו	
הערות לספר השבת אבידה כהלכה	

טז מגיד משנה בפ"ד מהל' גר"א ה"ה, והסכים לדבריו הט"ז סי' רס"ב ס"ג וכ"כ הגר"ז סעי' ח'. ושמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א שהכי נקטינן. וכ"ז בספק, אך בספק ספיקא, כגון שמצא במקום רוב גויים, ויש ספק אולי נפל מגוי, ואפי' את"ל שנפל מיהודי אולי התיימש מיד, כ' רע"א בדר"ח ב"מ כ"א: תד"ה ת"ש, שהרי אלו שלו. וכ"כ בדברי משפט רס"י רס"ב, ברית אברהם חר"מ סי' ט"ז אות ב', והכי נקטינן, שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א.

יט) מבואר דפוסקים להלכה כדעת המגיד משנה. וצ"ב מדוע באמת לא נוקטים כדעת הנחלת דוד שיש חזקה שהבעלים עדיין לא התיימש.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום שני, כ' בחשוון תשע"ג

בבא מציעא כא: בענין מעות בבתי כנסת+יאוש עניים מלקט

א) גמ' בבא מציעא כא: "ית"ש המוצא מעות בבתי כנסיות" – עד "ית"ש קציעות בדרך" [לא כולל], וברש"י ותוס'.

בענין המוצא מעות בבתי כנסיות – האם מדובר ביש בו סימן או לא

ב) ע"י רשב"א ד"ה תא שמע המוצא.

הלכה למעשה במוצא מעות בבתי כנסיות

ג) ע"י משנה ברורה ח"ב סי' קנד ס"ק נ"ט מ"מצא דבר בחצר בית הכנסת" עד "עין שם".

ד) ע"י פסקי תשובות חלק ב' סי' קנד אות לו.

בקושיית הריטב"א לגבי עניים

ה) ע"י הריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה כיון דאיכא עניים.

ו) ע"י בברכת אברהם בסוגיין מה שהעיר לפי הריטב"א [מובא במסגרת]

ברכת אברהם	
כיון דאיכא עניים הכא הך מעיקרא איאוש מילאש וכו'. ונשמ"ק בשם ריטב"א וא"ת א"כ עניים דאחו מדוכתא לדוכתא אמאי מותרין בלקט י"ל דכל דאחי מקמי נמושות ראיא הוא דלא איאוש מעיקרא. עכ"ל. לכא' מוכח מהריטב"א דל"ש חזרה מילאש, והיינו דלא כנחיצות (רס"ז סק"ג).	ולפי דברי הריטב"א ז"ע כמי שנעשה עני היום אטו אסור לו לזכות בלקט שיש בשדות הואיל ומעיקרא לא היה לו זכות, הא לכא' כל יום ויום חל דין לקט ומלוא חסד מלך עמו. וגם גדר הפקר לעניים הא מסתבר דהוא לזכור זה באופן שכל שעה חולה בזה, וכמו שמי שנעשה עשיר בטל זכותו, מי שהעני יזכה, וא"כ גם בא ממקו"א למה לא יזכה, ומה גרע מה שהיה לו זכות והמילאש. וא"ע.

בענין יאוש עניים מלקט

ז) ע"י בגמ' חולין קלד: מ[שורה 3] "לוי זרע בכישר" – עד "ולא לעטלפים".

ח) ע"י ברמב"ם ספר זרעים הלכות מתנות עניים פרק א' הלכה י"א.

ט) ע"י בקובץ שיעורים להג"ר אלחנן וסרמן זצ"ל חלק ב' סי' יז [מובא במסגרת]

קובץ שיעורים חלק ב' סי' יז

א) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"א ה"י נאמר במתנות עניים לעני ולגר תעזוב אותם כל זמן שהעניים תובעין אותן, פסקו העניים לבקש ולחזור עליהן הרי הנשאר מהן מותר לכל אדם שאין גופן קדוש כתרומות ואינו חייב ליתן להן דמיהן שלא נאמר בהן ונתן לעניים אלא תעזוב אותם ואינו מצווה לעזוב אותן לחיה ולעופות אלא לעניים והרי אין עניים. הי"א. מאימתי כל אדם מותרין בלקט משיכנסו המלקטין שניים וילקטו אחר מלקטים ראשונים ויצאו עכ"ל: ב) והנה הדין הראשון מקורו מחולין קל"ד לוי זרע בכישר לא הו' עניים למשקל לקט אתא לקמיה דרב ששת אמר ליה תנינא לעני ולגר תעזוב אותם ולא לעורבים ולא לעטלפים והדין השני מפורש במשנה מאימתי כל אדם מותרין בלקט משיכלו בה הנמושות ומפרש בגמ' לקוטי בתר לקוטי עיי"ש בריש פ' אלו מציאות דתלי לה בגמ' בפלוגתא דאביי ורבה ביאוש שלא מדעת ומשמע שם דטעמא דמותרין לכל אדם הוא משום יאוש דעניים אבל מדברי הרמב"ם נראה מבואר דאין טעם ההיתר משום יאוש אלא מקרא דתעזוב אותם לעניים ולא לעורבים וקשה דא"כ אינו תלוי כלל בפלוגתא דאביי ורבה: ג) ויש לחקור בלקט שכחה ופאה קודם שהגיעו ליד העני אם הן ממון עניים כמו במתנות כהונה קודם שהגיע ליד כהן דהן שייכין לשבט הכהונה או דאינן ממון עניים אלא הפקר לעניים ולא לעשירים וכן נראה להדיא מירושלמי ריש פ"ו דפאה דאינן ממון עניים אלא הפקר לעניים ולא לעשירים. ד) ולפ"י צ"ל דהא דאסור לעשיר ליטול לקט אינו משום איסור גזל אלא מקרא דתעזוב לעני דהכל מצווין על זה ואף דבמשנה קתני ה"ז גזל את העניים לאו דוקא לישנא דגזל וכן נראה מדברי הרמב"ם ריש פ"א מהל' מתנות עניים דאין כאן איסור גזל אלא מקרא דתעזוב: ה) אבל קשה דא"כ למה יועיל יאושן של העניים להתיר לכל אדם כיון דעניים לאו בעלים נינהו ולא מצינו בתורה שיועיל אלא יאוש בעלים. ועל כן פירש הרמב"ם דטעמא דמותרין לכל אדם אינו כלל מטעם יאוש אלא מפני שפסקו העניים לבקש ולחזור אחריהן מקרא דתעזוב לעני ולא לעורבים. והא דמייתי מינה בגמ' אפלוגתא דאביי ורבה ביאוש שלא מדעת היינו משום דאביי ורבה לאו ביאוש לחוד נהלקו אלא בכל התורה כדמוכח שם בסוגיא דמייתי מתרומה והכשר והיינו דבכל מקום דאינו צריך רצון	
---	--

הבעלים בחיוב אלא ניחותא ידידה שלא יהא בעל כרחו, בזה ס"ל לרבא דסגי בניחותא בכח ואביי ס"ל דבעינן שתהא הניחותא בפועל:
(ז) וכן בהא דפסקו העניינים לבקש ולחזור עליהן הרי הנשאר מותר לכל אדם תלוי בפלוגתא דאביי ורבא דלאביי בעינן שיהא הפסקו בפועל ולרבא סגי פסקו בכח והגמ' מדמי לה למחלוקת ביאוש כמו דמדמי הכשר ותרומה ליאוש.

בענין יאוש עניים קטנים

[נ] עיי' בגליון הש"ס לרבי עקיבא איגר על גליון הגמרא שלנו.

[יא] עיי' בספר דבר יעקב בשם תורת זרעים מה שתירץ [מובא במסגרת]

דבר יעקב	
טז] הנך מעיקרא איאוש מיאש - רע"א בגליון הש"ס מקשה שגם לעניים קטנים יש חלק בלקט, ואצלם הוי יאוש שלא מדעת שלא מהני. התורת זרעים [פאה ח-א] והבית אהרן מתרצים שמתנות עניים אינם ממון העניים [כמש"כ הקד"ח]	והקו"ש הנ"ל אות טו], והא דמהני יאוש אינו דומה לשאר יאוש, אלא מחמת היאוש אין כאן עניים שתובעים אותו, לפ"ז י"ל שגם עניים קטנים שייך אצלם שאינם תובעים כיון שבפועל לא יבואו ללקוט, וממילא הבעלים פטורים לעזוב הפירות, דאינו מצווה לעזוב הפירות לחיות השדה.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום שלישי, כ"א בחשוון תשע"ג

בבא מציעא כא: -כב.

**בענין קציעות בדרך+גנב וגזלן
שנטלו+שטף נהר**

[א] גמ' בבא מציעא כא: "ת"ש קציעות בדרך" - עד כב. "ת"ש כיצד אמרו התורם", ורש"י ותוספות.

אולי את קציעות יש לחבר לענין תמרי דזיקא, ובנפרד ענין הירדן עם התשב"ץ ועוד. [מצד שני ענין התמרי דזיקא יש בו כניסה לענין קטנים וזה אולי נושא בפני עצמו!]
להכנס להלכה למעשה אם מצא פירות מתחת לעצים לחפש לפי המילים של הברייתא והשו"ע.

ירדן שנטל מזה ונתן לזה

ג' פירושים בראשונים

[ב] פירוש א': עיי' רש"י כב. ד"ה ירדן.

[ג] פירוש ב': עיי' רמב"ן כב. ד"ה וכן ירדן. יש להוסיף ולציין לר"ן/ריטב"א חדשים/תורא"ש בנוסף לרמב"ן

[ד] פירוש ג': עיי' בריטב"א הישנים [הריטב"א השני בקובץ] כב. ד"ה בשלמא גזלן וירדן.

הוספות וביאורים לענין זה

[ה] עיי' בספר אבן הטוען [להג"ר אברהם זאב מלר שליט"א] עמ' תתעז מה שדייק בגמרא [מובא במסגרת].

אבן הטוען
"הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה, וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה". מה שנקט בכל אחד מהם "שנטל מזה ונתן לזה" ולא כללם בהדדי לומר "גנב גזלן וירדן שנטלו מזה ונתנו לזה", מפני שנטילה של "ירדן" היא צורת נטילה אחרת משל גנב, ונטילה של גנב אינו שווה לנטילה של גזלן, לכן לא כללם בחד נטילה, ובפרט לפי מה שפירשו רוב רובם של הראשונים ד"ירדן" קאי לענין גבולות ארץ ישראל, פשוט דכיון שהנושא ב"ירדן" הוא שונה לגמרי מזה של גנב וגזלן, דלא שייך להכלילם בחד "נטילה", ופשוט.

[ו] ועיי' בספר אספרה כבודך [להג"ר יצחק פנחס גולדוסר משגיח בישיבת אור ישראל] על התורה פרשת מסעי, מה שביאר בפסוק לפי זה [מובא במסגרת]

אספרה כבודך

וגבול. ומשום ^{הכי} קאמר הכא שאלו נטל הירדן מארץ העמים והרחיב גבול הארץ הרי מה שנתן והרחיב לארץ ישראל - בקדושת הארץ, ואם נמשך אצל הארץ ונתן לארץ העמים - על חוצה לארץ יחשב, שהכתוב תלה גבול הארץ בירדן כדכתיב הירדן וגבול, והשתא ירדן שנקט דוקא וכו'. עכ"ל. למדנו ששונה גבול ארץ כנען מגבול שאר ארצות. דגבולות שאר ארצות אינם אלא "סימנים" לציין עד היכן שטח ארץ פלונית. ואם נטה הגבול ממקומו לא נשתנה משום כך שטח הארץ, כי השטח אינו תלוי בגבול המסמן אותו. מה שאין כן ארץ כנען שבה השטח תלוי בגבול, וכשנטה הגבול ממקומו נתרבה או נתמעט שטח הארץ. זהו תרמוזו כאן "ארץ כנען לגבולותיה" - שהגבולות קובעים, ולא רק מציינים, מהי ארץ כנען. [ויש לדון, אם זוהי הלכה מסויימת בגבול הירדן, או בכל גבולות ארץ כנען הוא כן, אלא שדברו בהווה - דהיינו אז ממקומו וכל שכן ההרים וכו'.]	זו את בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם באים אל הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה. (מסעי ל"ד, ב') "ארץ כנען לגבלתיה" - תיבת "לגבלתיה" נראית כמיותרת, דכל ארץ היא לגבולותיה, ואין ארץ שאין לה גבולות. וכיון שאמר: "זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען" - ממילא משמע שמה שאינו נכלל בגבולות ארץ כנען אינו נכלל בנחלה. נראה ביאורו על פי האמור בב"מ דף כ"ב. - "וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה מה שנטל נטל ומה שנתן נתן", ופירש בשטמ"ק בשם הירושלמי: "לענין קדושת הארץ, שהירדן היה מפסיק בין ארץ ישראל לארץ העמים, ואחד מן הגבולות הוא הירדן, כדכתיב - הירדן
---	--

ביאורים בתוספות כא: ד"ה תאנה נמי

ביאור דברי תוספות "סבור הוא מעוברי דרכים נפלה"

ז] הקשו המפרשים מדוע אם זה נפל מעוברי דרכים זה מותר.

ח] ועי' בספר דבר יעקב בסוגיתנו שהביא כמה אופנים לבאר [מובא במסגרת].

דבר יעקב	
כג] בא"ד - וא"ת אם דין הוא לתלות בעוברי דרכים ולא באילן שאצלו אמאי אסור בזיתים ובחרובין - לכאורה קשה למה יהיה מותר אם נתלה בעוברי דרכים, הרי גם אצל העוברי דרכים הוי יאוש שלא מדעת שלפי אב"י אינה יאוש. ואולי כוונתם במקום שהעוברי דרכים רובם גוים. עוד ג"ל	דאפי' ליכא רוב גוים אפשר לצרף שאצל העוברי דרכים יתכן שלא נפל שלא מדעת, אלא מדעת הניחום שם, ואפי' נפל מהם מיד מרגישים בזה. העין יוסף מפרש שהולכי דרכים כשיודע להם שנאבד, בודאי לא יחזרו מדרכם מחמת פרי שאבד, ובכה"ג שבודאי יתיאש גם אב"י מודה שהוי יאוש.

בענין הגירסא שבתוספות "זיתו מוכיח עליו"

ט] עי' במהר"ם ד"ה ד"ה תאנה נמי, שכתב נפקא-מינה בין שני הגירסאות.

י] ועי' בספר דבר יעקב בסוגיתנו שהביא נפקא מינה נוספת [מובא במסגרת]

דבר יעקב	
עוד נ"מ יהיה בפרי שדומה לפירות האילן ונמצא במקום רחוק מהאילן, שלפי הגירסא הראשונה כיון שלא נמצא תחת האילן אפשר לתלות בעוברי דרכים,	ולפי הגירסא השניה כיון שדומה לפירות האילן תולים שנפל מהאילן.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום רביעי, כ"ב בחשוון תשע"ג

בבא מציעא כב.

בענין התורם את שאינו שלו

[א] גמ' בבא מציעא כב. "ת"ש כיצד אמרו התורם" - עד "אמימר ומר זוטרא ורב אשי", ורש"י ותוספות.

תוספות ד"ה ואם לאו

[ב] עי' תוספות הרא"ש ד"ה ואם לאו, שתירץ 2 תירוצים נוספים.

[ג] ויל"ע האם יש נפקא-מינה בין התירוצים השונים.

ד] 2 שאלות למעשה - שיתבררו מתוך הסוגיא בעז"ה

א. מעשה בירקן שקיבל השגחה מהודרת לחנותו. ביום הראשון המשגיח מגיע על הבוקר לחנות, ורוצה להפריש תרומות ומעשרות, אבל בעל הבית לא נמצא בשטח, רק העובד שלו. נשאלת השאלה האם המשגיח רשאי להפריש תרומות ומעשרות שהרי בודאי בעל הבית רוצה שיפריש, או שחייבים שבעל החנות יאמר לו במפורש "אני ממנה אותך שליח להפריש תרומות ומעשרות".
ב. מעשה בנערה שהחליטה לעשות הפתעה להוריה, אפתה להם עוגה לכבוד שבת, ותכננה להגיש את זה בחגיגות בסעודת שבת. כעת היא רוצה להפריש חלה מן העוגה. האם היא צריכה שאביה - שהוא בעל העיסה - ימנה אותה שליח להפרשה, או שיכולה להפריש סתם כך, שהרי בודאי אבא שלה מסכים ורוצה שהיא תפריש חלה מהעיסה שלו. התשובות לשאלות אלו יתבררו בעזר ה' בסוגיתנו.

בביאור קושית ותירוצ הגמרא

[ה] עי' בחידושי הגרנ"ט להגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל סי' קנא [מובא במסגרת]

חידושי הגרנ"ט סי' קנא	
יאוש וכו', ת"ש כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה, הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרים שלא ברשות וכו' הרי שבא בעה"ב וּמִצָּאוֹ וכו' עד סוף הגמרא.	היה מתייבאש הוי יאוש וסגי בהכי. ולפי"ז י"ל דגם בתרומה לא בעינן שהבעלים יפעלו החלות רק בעינן ניהותא דבעלים, וכל דאיכא ניהותא מצד הבעלים יכול כל אדם לפעול חלות התרומה, וא"כ לדבא דמהני שלא מדעת ה"ה בתרומה יכול כל אדם לתרום אפי' שלא מדעת בעה"ב היכא דאיכא ניהותא דבעלים, וזה היה הס"ד בגמ' לדמות תרומה ליאוש שלא מדעת. וע"ז מקשה מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם, והיינו דאף כששליח תורם בעינן לדעתכם דבעלים ולעולם הבעלים עושים חלות התרומה, ומשו"ה לא מהני שלא מדעת אפי' לרבא וע"כ דהברייתא איירי דשוויה שליח.

בדברי התוספות במסכת גיטין

[ו] עיי' בגמ' נדרים לו: מתחילת העמוד – עד "כל הרוצה לתרום יבא ויתרום".
[ז] ועיי' בגמ' גיטין סו. במשנה הראשונה "מי שהיה מושלך" עד סוף המשנה.
[ח] ועיי' בתוספות גיטין סו. ד"ה כל השומע.
[ט] והנה יש נפקא-מינה בין 2 תירוצי התוספות, דלפי תירוץ א' צריכים מינוי שליחות מפורש כדי להפריש תרומות ומעשרות, ולפי תירוץ שני אין צריך מינוי שליחות מפורש ומספיק נתינת רשות.

להלכה

[י] עיי' בספר תרומת הדשן סי' קפח.
[יא] עיי' בשו"ע יו"ד חלק ג', סי' שכח סעיף ג', וברמ"א שם.
[יב] [למעיינים: עיי' ברמב"ם ספר זרעים הלכות תרומות פרק ד' הלכה ג', וברדב"ז על הרמב"ם שם].
[יג] האם כעת תוכל להשיב על 2 השאלות שכתבנו לעיל באות ד'.

[יד] שאלה נוספת למחשבה

מעשה באברך צדיק, שנקלע לחנות ירקות בשכונה חילונית בהכשר הרבנות, והנה הוא רואה שעוד לפני שהגיע המשגיח לעשר, כבר אנשים קונים פירות והולכים לביתם. הוא מנסה להעיר לירקן ולקונים, ואיש אינו מתייחס אליו. האם מותר לו לקפוץ ולהפריש תרומות ומעשרות מן הפירות, כדי למנוע מכשול, למרות שאיש לא מינה אותו לכך.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום חמישי, כ"ג בחשון תשע"ג

**בבא מציעא כב.
בענין התורם את שאינו שלו**

[א] גמ' בבא מציעא כב. "אמימר ומר זוטרא ורב אשי" – עד "תא שמע עודהו", ורש"י.

שאלות לבירור בסוגייתנו: (1) בחור מוצא במקרר בקבוק קולה של חברו הטוב והוא בטוח במאה אחוז שחברו היה מסכים לתת לו כוס, האם רשאי לקחת לעצמו כוס בלי לבקש רשות. (2) בחור רוצה להשתמש בנגן של חברו בלי רשות והוא בטוח במאה אחוז שחברו מסכים, האם מותר.

מדוע אמימר ורב אשי אכלו ומר זוטרא לא אכל

[ב] מהלך 1 – עיי' תוס' ד"ה מר זוטרא. ועדיין יל"ע מדוע אמימר ורב אשי לא חששו ומר זוטרא כן חשש.
[ג] מהלך 2 – עיי' בחידושי הר"ן ד"ה אמימר ורב אשי, בשם הרשב"א. וצ"ב לפי דבריו אם כן מדוע מר זוטרא לא סמך על זה.
[ד] [למעיינים מהלכים נוספים – עיי' בריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה אמימר ומר זוטרא].
ראובן שנותן לשמעון לאכול משל לוי כי משער שלו מסכים, האם מותר לקחת
[ה] עיי' בשו"ע חו"מ סי' שנח סעיף ד', ובש"ך על השו"ע שם ס"ק א'.
[ו] עיי' בקצות החושן סי' שנח סעיף א' [מופיע גם בתוך השו"ע שלנו וגם בספר קצות החושן].
[ז] וצ"ע איך ליישב קושית הקצות.

הלכה למעשה

אסוקי שמעתתא		
לְקַיֵּחַת דְּבַר מַחְבִּירוֹ בְּלֹא יָדִיעַתוֹ כְּשִׁידוּעַ שִׁיתַּרְצָה בַּכֵּךְ. כְּתַבּוּ הַתּוֹס' כְּסוּגִינָן דְּאִסוּר לִיקַח דְּבַר מַחְבְּרוֹ שְׁלֹא מִדְּעָתוֹ אַעֲפ"י שִׁידוּעַ שֶׁחֲבֵרוֹ יִתְרַצָּה בַּכֵּךְ, אַעֲפ"כּ אִסוּר דְּהו"ל כִּיאוּשׁ שְׁלֹא מִדְּעַת דְּאִסוּר, דְּהָרִי חֲבִירוֹ אִינוּ יוֹדַע מִזֶּה שְׁלֹקָה מִמֶּנּוּ דְּבַר (עֵינֵי תוֹס' ד"ה מִר זוטרא) וְכַתֵּב הַש"ךְ דְּלֹלֵא דְמִסְתַּפִּינָא הִיִּיתִי אוֹמֵר שְׁמוֹתָ, וְיֹאשׁ שְׁלֹא מִדְּעַת שְׁאֵנִי, שְׁגַם אַח"כּ אִינוּ מִיֹּאשׁ אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁאִינוּ יוֹדַע הֵיכָן הוּא וְבַע"כּ הוּא מִתִּיֹאשׁ א"כּ אֲמַרִינָן מַעֲיָקָא דְּבִאִיסוּרָא אַתָּא לִידֵּיהּ וְכו' מִשָּׂא"כּ הַכָּא כִּיוֵן שִׁידוּעַ שִׁיתַּרְצָה א"כּ הַשְׁתָּא נִמְי כִּהְתִּירָא אֲתִי לִידֵּיהּ דְּמִסְתַּמָּא אִינוּ מִקְפִּיד ע"ז (ש"ך ס' שִׁנ"ח סק"א, ועיי' ריטב"א ועיי' נוכי"ת אבהע"ז ס' ג"ז דס"ל ג"כ כְּ דַעַת הַרַמְבַּם) וְמִהַפּוֹסְקִים, יֵשׁ שְׁפַסְקוֹ כִּהְתּוֹס' דְּאִסוּר לִיקַח מִשְׁל חֲבֵרוֹ	אִפְּ אִם חֲבֵרוֹ הוּא אוֹהֲבּוֹ וְרִיעּוֹ אֲשֶׁר כִּנְפִּשׁוּ וְבוֹדָאֵי יִשְׁמַח וְיִגִּיל כְּשִׁידוּעַ לוֹ שְׁנֵהֲנָה זֶה מִפִּירוֹתָיו, מ"מ כִּיוֵן שֶׁעֲכָשׁוּ אִינוּ יוֹדַע מִזֶּה אִסוּר (ש"ע הֵרֵב דִּינֵי מִצִּיָּאָה וּפְקָדוֹן-סְעִיף ד', וְעֵי"ש בְּקו"א שֶׁכַּתֵּב דְּדִבְרֵי הַש"ךְ צַע"ג) וְיֵשׁ שֶׁחֲבִירוֹ דְּבִרֵי הַש"ךְ לִדִּינָא, לְהַתִּיר כְּשִׁידוּעַ שֶׁחֲבִירוֹ אִינוּ מִקְפִּיד (נְתִיבוֹת ס' קצ"ה סק"א וּס' קצ"ז סק"ד וְכַעֲדוֹ מִקּוֹמוֹת). וְלִכּוּ"ע מוֹתֵר לִבְנֵי בֵּיתוֹ שֶׁל אֲדָם לִיתֵן פְּרוֹסָה לְעַנִּי אוֹ לִבְנוֹ שֶׁל אוֹהֲבּוֹ שֶׁל בַּעַה"ב שְׁלֹא מִדְּעָתוֹ, לְפִי שֶׁכֵּךְ נִהְיָו בְּעַלֵּי בָתִּים וּמִתְחִילָה נִתְרַצָּה בַּעַה"ב בַּכֵּךְ כְּשֶׁחֲכָנִים פֶּת זֶה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ (ש"ע הֵרֵב שֶׁס' ס"ה, וּמִסִּיק דְּה"ה כָּל דְּבַר שְׁנֵהֲנָה בַּכֵּךְ, אוֹ שֶׁהוּא רִגִּיל בַּכֵּךְ, עֵוִי"ש).	יֵשׁ מִן שֶׁכַּתֵּב דְּהָא דְּאִסוּר לִיטּוֹל מִשְׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֹא מִדְּעָתוֹ אִפְּ שִׁיתַּרְצָה, הֵיִינוּ דּוֹקָא בְּדִבְרֵי מֵאֲכַל וְכוּ' דְּקָא כְּלִיא קְרָנָא, אֲבָל דְּבַר שֶׁהִקְרָן קִיַּמַת מוֹתֵר לִיטּוֹל בְּלֹא רִשּׁוּתוֹ כְּשִׁידוּעַ שֶׁחֲבִירוֹ יִתְרַצָּה לַכֵּךְ (ש"ע הֵרֵב דִּינֵי מִצִּיָּאָה וּפְקָדוֹן קוֹנ"א סק"ד). יֵשׁ מִן שֶׁכַּתֵּב דְּאִסוּר שְׁמוֹתָ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּדִבְרֵי שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֹא בְּרִשּׁוּתוֹ כְּשֶׁחֲבִירוֹ אִינוּ מִקְפִּיד (לְכַאוּרָה הִתִּיר הוּא לְפִי הַש"ךְ, אוֹ לְפִי הַש"ע הֵרֵב דְּכֹלֵא כְּלִיא קְרָנָא) מ"מ לְכַתְּחִילָה צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לְבַעֲלִים בָּאֵם הַבְּעִלִּים כָּאֵן (נְתִיבוֹת ס' רצ"ב סק"ג, ועיי' לְקַמֵּן מ"א).

בַּעֲנִין לִיטּוֹל אֶתְרוּג חֲבֵרוֹ בְּלִי רִשּׁוּת וּלְשַׁבֵּת בְּסוֹכֶת חֲבֵרוֹ בְּלִי רִשּׁוּת

[ט] עיי' בגמ' קידושין נב: מ"ההוא סרסיא דקדיש" – עד המשנה, וברש"י.
 [י] עיי' בקצות החושן סי' רסב סעיף א', מתחילת הסעיף עד "ובשו"ת כתבתי בזה".
 [יא] להלכה בענינים אלו – עיי' בספר אסוקי שמעתתא בסוגיתנו

אסוקי שמעתתא		
ז. לֹא אָמְרוּ כֹלְךְ אֲצֵל יְפוֹת אֲלֵא בְּתֵרוּמָה. הַנִּכְנָס לְבֵית חֲבֵרוֹ וּלְקַח לוֹ כְּלִי אוֹ אוֹכֵל וְכוּ"ב וְקִידֵשׁ בּוֹ אִשָּׁה וְכֹא בַּעַה"כּ אַעֲפ"י שְׁאֵמֵר לוֹ לְמָה לֹא נָתַתְּ לָהּ דְּבַר זֶה שֶׁהוּא טוֹב מִמָּה שֶׁנָּתַתְּ לָהּ אֵינָה מִקּוֹדֶשֶׁת שְׁלֹא אָמַר לָהּ דְּבַר זֶה אֲלֵא כִּי שְׁלֹא לְהַתְבַּיֵּשׁ עִמּוֹ וְהוּאִיל וְקִידֵשׁ בְּמִמּוֹן חֲבִירוֹ שְׁלֹא מִדְּעַת	חֲבִירוֹ הָרִי זֶה גִּזְל וְאֵינָה מִקּוֹדֶשֶׁת (ש"ע אַהֲע"ז ס' כ"ח ס"ז) י"א דִּרְק לְמַפְרַע לֹא הוּי קִידוּשִׁין, אֲבָל מִכָּאֵן וְלִהְבֵּא לְאַחַר שְׁאֵמֵר בַּעַה"כּ כֹּלְךְ אֲצֵל יְפוֹת חָלִים הַקִּידוּשִׁין (רש"י ור"ן קִידוּשִׁין ג"ב) וּבְפּוֹסְקִים יֵשׁ שֶׁחֲשָׁשׁוּ לְשִׁיטָה זֶה (טִיב קִידוּשִׁין וְעֵרוֹךְ הַשּׁוֹלְחָן אַהֲע"ז ס' כ"ח) וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁלֹּא חֲשָׁשׁוּ לְשִׁיטָה זֶה (ב"ש סקמ"ד וְעוֹד).	י"א דְּבִרְבֵּר שֶׁל מִצּוּה מוֹתֵר לְכוּ"ע לִיטּוֹל דְּבַר שֶׁל חֲבֵרוֹ כְּשִׁידוּעַ שִׁיתַּרְצָה לְכַשִּׁידַע, וְמִה"ט מוֹתֵר לִיטּוֹל אֶתְרוּג שֶׁל חֲבִירוֹ וְלֹא אֲמַרִינָן דְּאֲכַתִּי לֹא יָדַע שִׁיתַּרְצָה וְהו"ל שְׁלֹא מִדְּעַת, אַע"כּ דְּנִיחּוּתָא דְּמִצּוּהָ שְׁאֵנִי (קִצְוֵה"ח ס' רס"ב סק"א, ועיי' בְּאִרְיֹת לְקַמֵּן כ"ט:).

עֵנִין מִתְּנָה שְׁאֵינָה בִּלְבָב שְׁלֵם

[יב] עיי' בספר חכמת מנוח [בסוף הגמ' בהגהות וציונים]
 [יג] ועיי' בספר אוצר מפרשי התלמוד [עמ' מט] ד"ה אבל הכא משום כסיפותא, עד "ורש"י בקידושין".
 [יד] וצ"ע בדברי האוצר מפה"ת בשם טוב-ראיה, דעיי' ברמב"ם ספר המדע הלכות תשובה פרק ד' הלכה ד', בענין "סעודה שאינה מספקת", דמוכח לכאן שאף שנתן במפורש הוי גזל אם אינו בלבב שלם.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום ראשון, כ"ו בחשוון תשע"ג.

בבא מציעא כב:

בַּעֲנִין זֹטוֹ שֶׁל יָם

[א] גמ' בבא מציעא כב. "תא שמע עודהו" – כב: "והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ס", ורש"י ותוספות.

[ב] שאלה לעיון: אדם מצא בחוף הים בתוך המים משקפי צלילה, לאחר כמה דקות הוא שומע ברמקול "המוצא משקפי צלילה יפנה לסוכת המציל", הוא פונה לשם, והמאבד נותן לו סימנים מדויקים, האם הוא יכול לסרב לתת לו את המשקפת בטענה שזה "זוטו של ים". [יתברר בהמשך הסוגיא].

האם זוטו של ים מותר משום שהבעלים מתייאש או מחמת גזירת הכתוב

[ג] עיי' גמ' כא: מ"בזוטו של ים" – עד "כדבעינן למימר לקמן", וברש"י. משמע שזה גזירת הכתוב.

[ד] עיי רשב"א כא : ד"ה זוטו של ים. הרשב"א מציין לגמרא לקמן כד : ועוד גמרא לקמן כו : וכדי להבין את דבריו רצוי לראות את שני הגמרות.

מחלוקת ראשונים בפשט הגמרא לקמן

[ה] עיי בגמ' לקמן כד. מ"וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר" – עד "מפני שהבעלים מתיאשין מהן".
[ו] שיטה 1 – עיי ברא"ש פרק שני ס"י ו' - עד "איבעיא להו", ובפולא חריפתא אות ב'.
[ז] שיטה 2 – עיי ברשב"א כד. ד"ה מפני שהבעלים מתיאשים.
[ח] האם תוכל להסביר במה נחלקו הרא"ש והרשב"א.

להלכה

[ט] עיי בספר השבת אבידה כהלכה פרק ב' [מובא במסגרת] :

השבת אבידה כהלכה פרק ב'	
יד. חפץ שאבד מבעליו, ואין אפשרות להצילו¹, אפילו אם יש בו סימן, זכה בו המוצא². בהצטרף התנאים דלקמן: א) אין אפשרות לבעלים, או לאדם אחר, להציל את החפץ. ובאופן זה, אף כשעומד בעל החפץ וצווח שאינו מתיאש, זכה המוצא³. טז. מצינו בפוסקים דוגמאות לדין זה: א) עלה ים או נהר על גדותיו וגרר עמו חפצים⁴. ב) מצא חפץ בקרקעית הים⁵.	ג) איבד מטבע או טבעת בחול הים⁶, ואפי' רואה המוצא שהמאבד מביא מסננת ומסנן את החול⁷. ד) המאבד יהלום קטן בדשא, ואפי' בריצפה, אם המאבד הביא מטאטא וכיבד המקום ולא מצא, והלך לו⁸. ה) תרנגולים שברחו מביתו וא"א להחזירם⁹. ו) ראה בית חבירו נשרף וחירף נפשו¹⁰ והצליח להוציא ממנו חפצים¹¹. ז) גיס או ליסטים באו עליו ושדדוהו ואינו יכול להציל מידם¹². ח) י"א שה"ה דבר המוחרם במכס, ועי' הערה¹³.
הערות לספר השבת אבידה כהלכה	
¹ עפ"י סי' רס"ד רמ"א ס"ה. ² אולם יש לדון בכל מקום לפי תקנות המקום, אם הוא כהפקר וזש"י או לא, וכמש"ב הפת"ש שם. ³ סי' קפ"א נתיב"מ סק"א. ⁴ פת"ש בסי' רנ"ט ס"ק ג', ואולם א"ז למעשה, דשמעתי ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א, דאסור לקנות ממכס או מעיקולים וכדומה, דכל מה שהם מחרימים הוא נגד הדין, והוי גזל גמור, (ועי' בניד"נ בפת"ח פ"ב בהערה בסוף הפרק). "וכל דבריו זה רק בא"י, שאין דינא דמלכותא דינא בא"י, משא"כ בחו"ל שדינא דמלכותא דינא ודאי הוי זש"י.	⁵ שיטה מקובצת ב"מ דף כ"ד ע"א ד"ה והא זש"י. ⁶ שימ"ק שם. וכ"ה ברמב"ם על ד", והגם שהרמב"ם כ' דדוקא באב"ס, ומשמע שביב"ס לא הוי זש"י, מ"מ המחבר כשהוכיר דין זה בס"י רס"ב סי"ד, השמיט דברי הרמב"ם דדוקא באב"ס. נראה דסבר דגם ביב"ס הא"ש. ובעיקר שהרמב"ם לשיטתו (לעיל הערה ל"ה) שכל זש"י הוא מדין יאוש. ⁷ שרי"ע סי' רס"ב סי"ד, ומבואר שם בסמ"ע סק"ט דמה שבורר החול אינו מראה שלא התיאש, אלא שחושב שכמו שלו אבד כך גם אבד, לאחר וימצא את שלו. (ועי' ערה"ש, ודבריו צ"ב). ⁸ כ"נ מהשו"ע סי' רס"ב סי"ד, שור"ש כ"ב בשו"ת חלקת יעקב חו"מ סי' כ"ג. ⁹ סי' רנ"ט ס"ז ברמ"א, דהוי הפקר. ומשמעות הר"ן הריטב"א והרשב"א בתירוצ' אחד מט

האם יש ענין לעשות בזה לפנים משורת הדין

[י] עיי בטור חו"מ סי' רנט סעיף ה', ובדרכי משה שם ס"ק ב'.
[יא] עיי ברמ"א על השו"ע חו"מ סי' רנט סעיף ז', שכתב שטוב וישר להחזיר.
[יב] ועיי בבית הלוי חלק ג' סי' מח [מובא במסגרת]

בית הלוי ח"ג סימן מח	
בחו"מ סי' רנ"ט סעיף ה' כתבו הטור והמחבר דגם ברוב עכו"ם אע"ג דאינו חייב להחזיר ע"פ דין מ"מ צריך להחזיר משום ועשית הטוב והישר. ושם בסעיף ז' כתבו הטור והמחבר המציל מן הארי והדוב ושלוליתו של נהר הרי אלו שלו וכתב הרמ"א ומ"מ טוב וישר הוא להחזיר כמו שנתבאר בסעיף ה'. והנה מלשון הטור והמחבר שכתבו כן רק גבי רוב עכו"ם ולא כתבו כן בסעי' ה' ודאי משמע קצת דבמציל מן הארי הוא הפקר גמור ואין בו משום ועשית הטוב והישר. [ג] וצריך לעיין בדעת הטור והמחבר, מדוע סוברים שיש "ועשית והישר והטוב" רק ברוב עכו"ם ולא במציל מן הארי. אשה נשואה שרוצה לנהוג לפנים משורת הדין [יד] עיי בספר השבת אבידה כהלכה פרק ב' סעיף טו [מובא במסגרת]	
השבת אבידה כהלכה פרק ב' סעיף טו	
אשה נשואה, שרוצה לנהוג לפנים משורת הדין, חייבת ליטול רשות מבעלה¹. ובחפץ שערכו מועט, אינה חייבת ליטול רשות מבעלה².	
¹ מרן הגר"ש אלישיב שליט"א, הו"ד במשפט האבידה סי' רנ"ט בירור הלכה ס"ק ט' אות ח'. והעירני ג"א, שזה רק אם כבר זכתה בחפץ, משא"כ אם לקחה שלא על מנת לזכות, אין צריך רשות בעלה.	² שם, וכמו שמצינו בהל' צדקה ביו"ד סי' רמ"ח ס"ד, וכן שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א: שספק קטן שנמצא אצל האשה יש לה רשות לתת ממנו לצדקה, ללא ידיעת בעלה.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום שני, כ"ז בחשוון תשע"ג

בבא מציעא כב:

בענין תמרי דזיקא

[א] גמ' בבא מציעא כב : מ"ביע"ל קג"ס" – עד [נקודתיים] כריכות ברה"ר, ורש"י ותוספות.
עיי ר"ן [בקובץ מפרשים] ד"ה וכי מאחר דאיתותב.

מה פירוש כרכתא ומדוע זה מועיל
פירוש א - עיי' תוספות ד"ה כרכתא. וצ"ב איך גדר מועיל נגד שקצים ורמשים.
פירוש ב - עיי' ריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה כרכתא.
פירוש ג-ד - עיי' במאירי ד"ה הקיף בעל הבית.

להלכה

יש לעיין אם בחור יוצא לטיול בבין הזמנים ונגמר לו האוכל, ועובר בפרדסי פירות [כגון תפוזים, תפוחים, מנגו] או בשדות של ירקות [כגון פלפלים, מלפפון, עגבניה] ורואה פירות וירקות שנשרו מן העצים, האם מותר לו לקחתם ולאוכלם.

עיי' בשו"ע חו"מ סי' ר"ס סעיף ו', ובסמ"ע ס"ק כ"ג, כ"ה, כ"ו.

למעיינים - האם תמרי דזיקא מותר מדין "יאוש" או מדין "מחילה" או מדין "הפקר"
עיי' בשיעורי רבי שמואל רוזובסקי בסוגיתנו [מובא במסגרת]

שיעורי רבי שמואל		
מליצה וכוונת הגמ' להמשיל דכמו דלאו בני מחילה נינהו כך לאו בני יאוש נינהו. אבל בחידושי הגרש"ש (סימן כ') הוכיח מכאן דגדר יאוש הוא כעין מחילה דהתורה עשתה ד"ל לאינו מקפיד ע"ש, ודע דברמב"ם ובשו"ע כתבו באמת דתמרי דזיקא מותרות מדין מחילה, וז"ל	(פס"י מגזו"א הט"ז) תמרים שמשיר אותן הרוח מותרות שהבעלים מחלו אותן לכל אחד וזו היא חזקתן ואם היו יתומים שאינן בני מחילה אסורים עכ"ל. ולפ"ז מדויק לשון הגמרא "לאו בני מחילה" וס"ל דלשון הגמ' "יאושי" לאו דוקא אלא הכוונה מחילה. ומ"מ צ"ל דאין	דף כ"ב: הני תמרי דזיקא היכי אכלינן להו א"ל כיון דאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי להו מעיקרא יאושי מיאש מנייהו יתמי דלא בני מחילה נינהו מאי וכו'. ויש לדקדק דלא קתני "קטנים לאו בני יאוש נינהו" ונקט לשון מחילה, ובפשטות י"ל דזהו כעין

ועיי' במאירי ד"ה כל שזכה, דמשמע שיאוש הוא לא בדיוק מדין מחילה.

ועיי' ברש"י ד"ה יתמי, שנראה שלמד באופן אחר.

האם ברור לך מה ההבדל בין "מחילה" לבין "הפקר".

יתמי דלאו בני מחילה נינהו מאי

לכאוי' יש כאן שאלה גדולה, מדוע הגמרא שואלת דוקא כאן ב"תמרי דזיקא" מה הדין ביתמי, ומדוע זה לא היה קשה לה עד עכשיו, בכל אבידה שדינה הרי אלו שלו, מדוע לא נחשוש שאולי זה של קטן שאינו בר מחילה.

מהלך א - עיי' בנתיבות המשפט על השו"ע חו"מ סי' ר"ס ס"ק יא.

מהלך ב - ועיי' בספר דברות משה להג"ר משה פינשטיין זצ"ל ב"מ סי' כ"א [מובא במסגרת]

דברות משה ב"מ סי' כא		
ועיין צאנז' וילקע בנופלים, ואם הם בשדכו הרי הוא יאוש ברשות שלא מהני, וכוונת היאוש הוא שאינו מקפיד על זה ומפקירם כיון דידוע שאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי לא איכפת לו גם כשאדם יאכלם, ונמצא שהוא מטעם מחילה שאין להחזיר בשל יתמי. וגם ה' היאוש הוא קודם שגפלו מהאין	ומועיל יאוש. ולכן יחא מה שלא הקשה מכל אצדו שאין זה סימן אם של קטנים הוא מהו אף שהלכה כצ"ח, כיון דע"פ אין דעת הקטן והאפוערופסין עליה נפקע בעלותו. ורק מתמרי דזיקא של יתומים הקשה לצ"ח, משום דהתם אין כאן עדיין אצדו ממש דהרי אפשר בכל עת שיצא הבעלים צעמנו	ולפ"ז גם לצ"ח מהני יאוש קטנים בדבר שאין בו סימן כיון דע"פ אין מחזיקין עמנו לבעלים כמו שהיו עושין כגדולים שברי יאוש אינו ענין הקנאה שלא יכול קטן לעשותו, אלא הוא ענין שמתגבול ביאוש החזקתו לבעלים וכרי גם כשכח קטן ע"פ אין מחזיק עמנו לבעלים. ואף בקטני

ועדיין צ"ב לפי דברי הנתיבות, למה בגמ' ושו"ע לא נזכר דין זה כלל.

להלכה

פרק ה':

יאוש קטן

ז. יאוש קטן אינו יאוש כ"ה.

כה נתה"מ סי' ר"ס סק"א, והכי נקטינן, שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א. ויאוש

עיי' בספר השבת אבידה כהלכה פרק ט' [מובא מעבר לדף]

השבת אבידה כהלכה להג"ר יחזקאל פינהנדלר שליט"א פרק ט'

א. המוצא אבידה, שהוקנתה לקטן להיות שלו, (גיל הקטן עי' הערה^א), כגון שעון יד, תכשיטים של קטנה וכדומה^ב, אם יש בו סימן חייב להכריז^ג, ואם אין בו סימן יהא מונח עד שיבוא אליהו^ד, כפי הכללים שכתבנו בפרק ו' סעיפים א' וב'.

^אהנהגות

^א אם הוקנתה לילד ע"י אחר, מבואר בס"ר רמ"ג סי"ח ובסמ"ע שם ס"ק ל"ב, קצוה"ח סוס"ק י"א, שזוכה הקטן בדבר להיות שלו. ושמעתי מהגר"מ גרוס שליט"א, שאם אביו הקנה לו, במחנה אפרים נשאר בספינקא דדינא, אם יכול להקנות לילדיו להיות שלהם.

^ב עי' סי' רמ"ג סי"ח שזוכין לקטן אפי' בן יומו ע"י גדול. ולפ"ז אם ברור שהקטן זכה בחפץ בצורה העושה אותו בעלים בכל גיל הדין יהיה כמש"כ, אולם אם לא "הוקנה" לקטן, אלא רק נתנו לו חפץ שישתמש בו בזה קי"ל שהיו "אבידה מדעת", והמוצא חפץ זה, יכול ליטלו אף בש בו סימן. (עי' לעיל פרק ב' סעי' י"ז שביארנו כל ענין אבידה מדעת, ועי' שם במה שכתבנו שאבידה מדעת זה רק עד גיל ר' ז'). ולפ"ז אם יודע על חפץ שנמסר לקטן עד הגיל הנ"ל, בין יש בו סימן, ובין אין בו סימן יכול לזכות בו.

^ג לאו דוקא קטן וקטנה, אלא ה"ה נערה, ואפי' אינה סמוכה על שולחן אביה, שר"ע סי' ע"ר ס"ב.

^ד כגון אוספים של ילדים, כתמונות רבנים, מכתביות, בולים.

^ה ככל אבידה שרי"ס. שר"ע סי' רס"ב ס"ג.

^ו רבכל דבר שאב"ס, סמכין על יאוש הבעלים, אך בקטן שאין יאוש יאוש, וכמבואר בדברינו בפרק ה' סעי' ו' שוב א"א לקנות את החפץ לעצמו אף באין בו סימן. ויהיה מונח עד שיבוא. והפצים של בחור, שמעתי מהגר"מ קרפ שליט"א, שאם הוא בישיבה קטנה מיקר עדיין "סמוך על שולחן אביו", ודינו כקטן לענין זה. אך אם הוא בישיבה גדולה, מאחר והחור"א פסק שאפשר לתת לו כספי מעשר, תו אינו נקרא סמוך על שולחן

ההכרזה חל על האב"ס. אם רוצה לחנך את ילדיו במצוות, ישגיח על אופן הכרותם שיהיה כדו"ק^א.

ילדים שאין להם אב, ומצאו מציאה עי' הערה^ב.

ד. נטל הקטן את המציאה לעצמו, הרי זה ככל גזילת קטן. שאם המציאה קיימת מוציאים אותה מידו, ואם אינה קיימת פטור הקטן מתשלומיה, אפילו לכשיגדל^א, אך ראוי להכותו על כף^ב. ולפנים משורת הדין יחזיר את הגזילה כשיגדל^ג.

^אהנהגות

^א כן כתב אמא"ר שליט"א בתשובה בכת"י. שוב שמעתי כן ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א.

^ב משפט האבידה סי' רס"ז שע"צ ס"ק ס"ד.

^ג ילדים שאין להם אב ומצאו מציאה, אינם זוכים בה אלא מפני דרכי שלום (סי' ע"ר ס"א). ובוה, תלוי באיזה גיל הקטן, מגיל ר' שנים י"א שהוא זוכה מדאורייתא, וי"א שזוכה רק מפני דרכ"ש, אך עד גיל ר' (וכ"א כפי חריפותו כדלהלן) י"א שאין לו זכיה כלל, ומותר לרואה לקחתה דהוי כמונח באשפה, וי"א שזוכה רק מפני דרכ"ש. ולדיעות שזוכה מדרכ"ש אטור ליטלה ממנו. עבר ונטל אין מוציאין מידו. אולם לדעת הש"ך שזוכה מדאורייתא הרי היא יוצאת בדיינים. (מקורות הדברים עי' סי' ר"ע ס"א וש"ך סק"א. סי' רמ"ג סט"ו. ש"ך סק"א, ו, נתיב"מ חידושים סק"ב, ערה"ש סט"ז. ועי' מחנה אפרים הל' זכיה סי' ד'. קצוה"ח סי' רמ"ג סק"ה. והגיל שציינתי, שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א, שמגיל ר' שנים הוא ודאי בכלל אגוז ונטול צרור חורקו, אך עד גיל ר' תלוי בחריפות הקטן, דיש קטנים שגם בפחות מגיל ר' יטלו אגוז ויזרקו צרור). ויתום שסמוך על שולחן אחרים מציאתו לעצמו ולא למזין אותו, דמאחר ומצוה לזונג, אם הוא לא יזונג, אחר יזונג, (סי' ע"ר ס"ב וסמ"ע סק"ט).

^ד שר"ע סי' שמ"ט ס"ד. ועיי"ש בפת"ש סק"ב, שהביא לשב"י שרק בכה"ג שאיבד הקטן את גזילתו אז פטור, משא"כ בנהנה ממנה חייב לשלם.

^{טו} שר"ע שם סעי' ה', ולשונו "ראוי לבי"ד להכות הקטנים כפי כח הקטן על הגניבה כדי שלא יהיו רגילים בה, וכן אם הזיקו שאר נזקים". וכ"כ הרמ"א באו"ח סי' שמ"ג סס"א.

ב. המוצא אבידה, שנמצאת בשימוש של קטן, (או נערה הסמוכה על שולחן אביה), אבל לא הוקנתה לו להיות שלו, כגון ילקוט, כלי כתיבה, בגדים, בקבוק של תינוק, מוצץ, צעצועים וכדומה^א, אם יש בהם סימן חייב להכריז^ב, ואם אין בהם סימן אם נראה שנפל החפץ מהקטן כשהיה צמוד להוריו, והוריו הרגישו בכך קודם שבא לידי המוצא, כגון בגדי תינוקות, בקבוק, מוצץ וכדומה, הרי אלו שלו^ג. אך אם נראה שנפל החפץ מהקטן ללא ידיעת הוריו, והגיע לידי המוצא קודם שהתיימשו, ינהג כפי שכתבנו לגבי יאוש שלא מדעת לעיל בפרק ה' סעי' ד'.

מצאת קטן

ג. ילדים הסמוכים על שולחן אביהם, תיקנו חז"ל שהאב זוכה במציאתם^א. ועל כן אם מצאו מציאה, שחייבים להכריז עליה, חיוב

אביו, וממילא יאוש יאוש.

^א עי' לעיל הערה ב', ובפרק ב' סי"ז ובהערה נו, שעד גיל ר' ז' הוי אבידה מדעת והא"ש, ודברינו כאן הם באופן שאין המסירה לקטן נכללת ב"אבידה מדעת".

^ב ככל אבידה, שר"ע סי' רס"ב סעי' ג'.

^ט דאנן בעינן יאוש בעלים, ולא יאוש הקטן, ואם התיימשו ההורים, שוב הוי ככל אבידה שבליכא שאלה של יאוש שלא מדעת הרי אלו שלו.

^י שר"ע סי' ע"ר ס"ב. ומבואר שם דה"ה נערה, אפי' אינה סמוכה על שולחן אביה, מציאותיה לאביה. טעם התקנה מבואר בראשונים ב"מ י"ב. דהוא משום איבה, שאם נזכה מציאותיהם לאב, חששו חז"ל שיפסיק להאכילם לפרנסם, (וכן דעת רש"י בכתובות דף מז.

ה. חרש^א ושוטה אינם יכולים לזכות במציאה^ב, והנוטל מהם מציאתם אינו גזלן. אך אין לעשות כן מפני דרכי שלום. ועל כן, אי אפשר להוציא מהנוטל מהם מציאתם^ג.

וכנ"ל.

^{טז} שם במ"ב ס"ק ט'. וברמ"א שם כ' בסתם, שכשיגדיל אע"פ שא"צ לעשות תשובה, מ"מ טוב שיקבל ע"ע איזה דבר לתשובה ולכפרה. (בספר חסידים סי' תרצ"ב כ', שכל הגניבות שזוכר צריך לשלם והוא ממידת חסידות, כדלהלן). ומקור הרמ"א הוא מפסקי מהרא"י סי' ס"ב, ועי' בפת"ש חר"מ סי' שמ"ט סק"ב, שהביא שבב"א לחבירו עיקר התשובה לפייס חבירו ולשלם היוזק, אלא שאין כופין ע"ז בדיני אדם, ואף לצאת ידי שמים א"צ לשלם הכל, וסיים, שמאחר ואינו מעיה"ד, לא יהיה המוחל אכזרי, ויפויס במה שיפייס, משום תקנת השבים שרוצים לצאת ידי שמים. וסיים שספר החסידים (שהר"ד לעיל) אולי ממידת חסידות קאמר.

^{יז} שר"ע סי' רמ"ג סי"ז וסמ"ע סק"ל א. ועיי"ש שמ"מ יכול אחר לזכות לו.

^{יח} שם סעי' ט"ז וסמ"ע ס"ק כ"ט. ועיי"ש שיכול אחר לזכות לו, סמ"ע ס"ק ל'.

^{יט} שר"ע סי' ע"ר ס"א. בהגביהו חרש שוטה או קטן מציאה בשביל פיקח גדול, לא קונה הגדול דאין להם דעת להקנות (סי' רס"ט ס"ג) ועיי"ש עוד בסעי' ד' וה' הדין כשהגביהו יחד עם הגדול. ובסמ"ע סק"ג וד', ובהגביהו שני חרשים יחד קונים שניהם משום דרכי שלום, שם במחבר ס"ד.

עמוד מס 86 השבת אבידה כהלכה פינהנדלר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בבא מציעא כב:–כג. בענין סימן העשוי לידרס ובענין מעבירין על האוכלין

היום לומדים עמוד וחצי גמרא

[א] גמ' בבא מציעא כב: מ[נקודתיים] "כריכות ברה"ר" – עד כג. עד סוף העמוד, ורש"י ותוספות.

חקירה ביסוד הדבר

[ב] יש לחקור במה נחלקו האמוראים האם סימן העשוי לידרס הוי סימן או לא:

[1] האם נחלקו בדעת בני אדם אם הבעלים חושב שהסימן ידרס או לא [כך משמע מרש"י כב: ד"ה לא הוי סימן].

[2] או שנחלקו בדין "סימנים" שהתורה אמרה להחזיר אבידה בסימנים [כמבואר בגמ' לקמן כז: מ"ת"ש אף השמלה" עד "תובעין חיב להכריז"], ונחלקו אם סימן העשוי לידרס נקרא בשם "סימן" או לא.

[ג] ע"י שיטה מקובצת כב: [עמ' רלג בקובץ מפרשים, קטע אחרון] ד"ה סימן העשוי לידרס, עד למילה "שיטה".

בקושיית הרמב"ן

[ד] ע"י רשב"א כב: ד"ה סימן העשוי לידרס.

להלכה סימן העשוי לידרס

[ה] רמב"ם גזילה ואבידה ט"ו ח'.

[ו] יש להביא דוגמאות מעשיות בימינו של סימן העשוי לידרס.

=====

מעבירין על האוכלין

[ז] ע"י שיטה מקובצת כג. ד"ה אין מעבירין על האוכלין.

להלכה בדין מעבירין על האוכלין

[ח] ע"י ספר אסוקי שמעתתא בסוגיתנו [במסגרת]

אסוקי שמעתתא	
א. אין מעבירין על האוכלים. כשרואים אוכלים מונחים על הארץ אסור לילך ולהניחם אלא צריך להגביהם (מג"א סי' קע"א סק"א ומוכא במ"ב וכה"ח שם וכן איש חי שנה שניה פרשת פנחס וע"י מג"א שם בדמקום דאיכא למיחש לכשפים כגון ככר שלם מותר להניחו, וכומה"ל אין חשש זה וכמ"ש בדרך אמונה פ"א דמעשר ה"י) או יסלקנו לצדדים (רבינו יהונתן פ"ו דעירובין וע"י בסמוך בשם שמירת שבת כהלכתה, ולהורות נתן, דמותר גם להזיזו ברגליו, ואולי יש לחלק דדוקא בנד"ד דיש איסור הוצאה וטלטול אסור להגביהם בידו, אבל בעלמא אולי יש בזה משום בזיון ואולי עוד יותר בזיון ממה שעובר עליה ומניחם) ודוקא אם הם מונחים במקום שאפשר שיהיו גדרסים משא"כ במונח תחת ספסל הקבוע בכותל (שו"ת שלמת חיים סי' קע"ג) וכל האוכלים בכלל האיסור (רבינו ירוחם נתיב נמאסים ונפסדים ברדיסתן) (ע"פ הרמב"ן כ"ב: שכתב להוכיח דכל הפלוגתא בסוגיין אם מעבירין על האוכלים היינו דוקא בפירות דלא ממאסי, ומכלל דלדידן דאין מעבירין ה"ה אפילו בפירות דלא ממאסי, מיהו יש ליישב ע"פ הרמב"ן קושיית הריצב"ש ופנ"י	מיד דממאסי משא"כ סוגיין דקי"ל מעבירין מיירי במידי דלא ממאסי, מיהו לפי הריצב"ש ופנ"י מוכח דאין לחלק כן) מיהו כריכות של תבואה מותר (מוכח מסוגיין דלכו"ע לא אמרי' בזה אין מעבירין וע"י מ"י דמיירי בשבלים, וע"י שו"ת שלמת חיים סי' קע"ב דהחטים מונחים בשבלים ולא יבא לידי פסידא, ולפ"ד צריך לחלק בין כריכות לפירות דלא ממאסי דאעפ"כ יש בו משום איסור דאין מעבירין כנ"ל ע"פ הרמב"ן, ואפשר דטעמו בחיתור דכריכות הוא משום אסוקי שמעתתא עמוד פס 51 בבא מציעא שדדדדד, וירחן - דונביים, מנחם חודש ע"י תמנת אוצר החכמה דהם מכוסים בקליפתם. ולפ"י י"ל דה"ה כל מידי דמכוסה בניילון יהא מותר לעבור עליהם מיהו מביאים בשם הגר"ש אלישיב שליט"א דגם בזה בכלל אין מעבירין, ואפשר דמעלה דכריכות משום דעדיין אין שם מאכל עליו ולפ"י ה"ה כל מאכל שעדיין אין ראוי לאכילה וצ"ע) וכן בשיעור מועט דאוכלים אינו בכלל האיסור (רא"ש פ"א דמס' דמאי מ"ב) וכן מאכלים שאין רגילים לאכול כגון פת המושלך ברחוב אינו בכלל האיסור (בשם הגר"ש אלישיב שליט"א ומשמע לפ"י דהאיסור הוא משום הפסד אוכלים ולא משום בזיון אוכלים)

בבא מציעא כג. בענין יאוש

[א] גמ' כג. שורה 4 מלמטה "אמר רב זביד משמיה דרבא כללא דאבידתא כיון דאמר ווי לה לחסרון כיס מיאש ליה מינה".

מקור דין יאוש בתורה

[ב] עיי' בגמ' לקמן כז: מ"ת"ש אף השמלה" - עד "תובעין חייב להכריז". [להבנת הגמ' עיי' בחומש דברים פרק כב פסוק א-ג].
[ג] ועיי' ברמב"ם ספר נזיקין הלכות גזילה פרק י"ד הלכה א'.

האם "כללא דאבידתא" נאמרה על חפץ שיש בו סימן או שאין בו סימן

[ד] עיי' רשב"א כג. ד"ה כללא דאבידתא

[ה] למעיינים - מה הדין בחפץ שאין בו סימן והוא עומד וצווח שלא התיאש. עיי' בריטב"א כד. ד"ה מפני, בשם תוספות. ויש לדייק מדברי התוספות דלא הוי יאוש.

איזה לשון מועיל ביאוש

[ו] עיי' בספר פתחי חושן אבידה ומציאה להג"ר יעקב בלויא שליט"א פרק ב' סעיף א' [מובא במסגרת].

פתחי חושן אבידה ומציאה פרק ב' סעיף א'

א. אבידה לאחר שנתייאש הבעלים ממנה, שאמר וי לחסרון כיס, אפילו יש בה סימן, ויודע

של מי היא, הרי היא של המוצא (א).

(א) שו"ע סימן רסב סעיף ה, והיינו שנתייאש בודאי, שאמר וי לחסרון כיס (עיי' להלן בדין ספק יאוש).

ונראה פשוט שא"צ דוקא לשון וי לחסרון כיס, דה"ה בכל לשון שמשמעו שמתיאש מלמצוא

אבידתו ומשלים עם חסרונה.

[ז] עיי' בספר משפטי התורה [להג"ר צבי שפיץ שליט"א] בבא מציעא סי' יט [מובא במסגרת]

משפטי התורה בבא מציעא סי' יט

שאלה

לאדם אבד ארנק גדוש בכסף מזומן ובמסמכים חשובים. המאבד חיפש במרץ את הארנק, ובעודו מחפש הפטיר לעבר חבריו שעמד לידו: "נו, מסתמא אני לא אמצא אותו, ושיהיה לכפרת עוונות". כעבור מספר דקות מצא החבר את הארנק מושלך בשולי הרחוב.

כעת שואל מוצא הארנק, האם דברי המאבד נחשבים שהתייאש מהארנק, וא"כ הוא רוצה לזכות בכסף שנמצא שם, ומוכן להחזיר למאבד רק את הארנק והמסמכים שהיו בתוכו, או שמא אינו נחשב שהתייאש מארנקו?

תשובה

א. המוצא חייב להשיב למאבד את הארנק, כולל הכסף שבתוכו. חיוב ההשבה קיים מעיקר הדין, ולפיכך אפילו אם המוצא הינו עני והמאבד הוא עשיר, הוא חייב להשיב לו את הארנק עם כל תכולתו¹.

והנה, מבואר בגמ' (כו:) במימרא של רבא, שאם אדם ראה שנפלו מחבירו מטבעות בין החולות, והמאבד הביא מביתו נפה לסנן את החול, כדי למצוא את מטבעותיו שאבדו, למרות זאת מי שימצא את-מטבעותיו יוכל לקחתם לעצמו, משום שמצאם לאחר יאוש המאבד. טעם הדבר הוא, כי אנו אומרים שמאחר וקשה למצוא מטבעות הקבורות בחול, א"כ על כרחך שהמאבד

ודאי התייאש מהם, וממילא גם הבאת הנפה לסנן את החול אינה סותרת את יאושו, אלא הוא חושב, שכשם שאני איבדתי כאן מעות, אולי גם אנשים נוספים איבדו כאן מעות, ואולי אצליח למצוא לפחות חלק מהמטבעות שאבדו כאן. וכך גם נפסק בשו"ע (סי' רסב, יג), וע"ש.

כלומר, אם ברור לנו שיש כאן יאוש ודאי, א"כ חיפושיו של המאבד למצוא את אבידתו אע"פ שכבר התייאש - אינם עוקרים את היאוש, אולם אם אין לנו ברור ודאי שהנ"ל התייאש, אלא אמר לשון מסופקת כמו בנידון השאלה דנן, שהתבטא בלשון ספקי: "מסתמא לא אמצע את האבידה וכדו' " כלומר, עדיין לא גמר בלבו באופן ודאי להתייאש, א"כ אנו מייחסים משקל רב למעשיו, אם הוא עדיין מנסה לחפש את אבידתו למרות דיבורו, משום שמעשה החיפוש מוכיח לנו בודאות שעדיין לא גמר בדעתו להתייאש מאבידתו. ומאחר ובנדון דנן ניתן למצוא את האבידה אם יחפשוה היטב, וכפי שכך קרה שמצאם חבריו, ודלא כבנידון הגמ' שהמטבעות נפלו לערימת חול שלא ניתן יותר למצואם, א"כ היאוש תלוי רק בגמירות דעתו של המאבד. ומאחר ולא הוציא מפיו שודאי מתייאש מאבידתו, ולעומת זאת גם לאחר דבריו עדיין הוא ממשיך לחפש, א"כ כאמור, יש במעשה החיפוש הוכחה נוספת לחוסר גמירות דעתו מהיאוש, ולפיכך נחשב שהמוצא מצאה לפני יאוש בעליה, ולכן חייב להשיבו לבעליו בשלימות.

[ח] ויש לעיין מה הדין אם היה אומר בלשון זו, אבל לא ממשיך לחפש.

האם יאוש חל ע"י אמירה בפה או בלב

[ט] ע"י ברמב"ן ריש מסכת פסחים [מובא במסגרת]

רמב"ן ריש פסחים

ונראין הדברים שביטול חמץ בלב הוא, ואינו צריך להוציאו בשפתיו. זהו ששנו חכמים ז"ל בכל מקום [פסחים ז. ועוד] "מבטלו בלבו". והטעם, שאין אדם עובר אלא על חמץ שלו שהוא רוצה בקיומו ודעתו עליו, הא נתייבש ממנו ונתן דעתו שאינו רוצה מחמת איסורו ולא יהנה בו לעולם, אינו עובר. משל – אבידה, כיון שיתייבש ממנו בלבו, יצא מרשותו. אף חמץ בזמנו, ממון אבוד הוא מבעליו, ויצא מרשותו ביאוש.

[י] ע"י רש"י כא: [הדיבור השלישי בעמוד] ד"ה דמיאש לבסוף. האם יש הוכחה מרש"י שסבר כרמב"ן.
[יא] ע"י בספר פתחי חושן אבידה ומציאה פרק ב' סעיף א' [מובא במסגרת]

פתחי חושן אבידה ומציאה פרק ב' סעיף א'

פרי יצחק ח"ב. ולכאורה נראה שיאוש בלב הוא יאוש, ועדיף ממחילה שנחלקו הפוסקים (ע"י דיני הלואה פרק יב), ולפי"ז אם יודע הבעלים שנתייבש בלבו באופן מוחלט (וכ"ש כשהוציא בפיו כינו לבין עצמו), ובא המוצא להחזיר לו, צריך להודיעו, ואע"פ שלפנים משוה"ד חייב להחזיר גם לאחר יאוש, כמ"ש להלן, נראה דאף לדעת הקצה"ח סימן עה סק"ד (ע"י דיני הלואה פרק ב הערה עו), אפשר דהיינו דוקא לאחר שכבר פרע לו, אבל לכתחלה צריך להודיעו, ומסברא נראה שחיוב

מה הדין אם אומר בפה שאינו מתיאש ובליבו מתיאש

[יב] ע"י בתוס' ב"מ כב. ד"ה שטף נהר [מתחילת התוס'] – עד המילים "דודאי הן מתיאשים בלבם".

מה הדין כשאומר בפה שמתיאש ובליבו אינו מתיאש

[יג] ע"י תוס' בבא קמא קיד. ד"ה לפי שאין.

[יד] שאלה למחשבה – בד"כ בכל החלויות כמו: קניה, מכירה, הפקר, וכו', אנו אומרים ש"דברים שבלב אינם דברים" ורק המעשה קובע, ומניין ידעו הראשונים לומר שיאוש שונה מכל החלויות.

החקירה המפורסמת האם יאוש הוא הפקר או היתר זכיה

[טו] יש לחקור:

(1) האם אדם שאיבד חפץ ונתייבש ממנו, נעשה החפץ הפקר גמור ואינו שלו כלל.

(2) או שלאחר היאוש החפץ עדיין שייך לבעלים אלא שיש לכל אדם היתר לבא ולזכות בו, אבל בינתיים כל עוד לא בא שום אדם וזכה בו הרי זה עדיין בבעלות המאבד.

נפקא-מינות אם יאוש זה הפקר או היתר זכיה

[טז] נפקא מינה 1 – ע"י בנתיבות הני"ל, דמבואר לאחר שאדם התיאש מחפץ מסוים, יכול המאבד לחזור בו מהיאוש ועי"ז יחזור החפץ להיות שלו. אך לפי רש"י שזה הפקר לא יוכל לחזור בו.

[יז] נפקא מינה 2 – לכאוי אם נאבד לאדם חמץ בפסח, ונתיאש ממנו, אז תלוי בחקירה זו: לרש"י שיאוש זה הפקר – לא יעבור עליו המאבד משום בל יראה, ולהנתיבות שזה רק היתר זכיה – יעבור עליו משום בל יראה.

השיטות

[יח] שיטת רש"י (1 – ע"י רש"י כא. ד"ה מצא פירות. 2) רש"י כא. ד"ה מעות מפוזרות. 3) רש"י כא: ד"ה דאבידה מדעת. 4) רש"י כא: ד"ה ופטורות מן המעשר. 5) רש"י כא: ד"ה חזותו. 6) רש"י כא: ד"ה עם נפילתה.

[יט] שיטת הנתיבות – ע"י גמ' ב"ק סו. מ"אמר רבה שינוי קונה" – עד "מפני תקנת השבים", וע"י תוס' שם ד"ה כיון דבאיסורא [שורה ראשונה בלבד], וע"י בנתיבות המשפט על השו"ע חו"מ סי' רסב ס"ק ג', מהקטע המתחיל "וליישב זה נראה" – עד סוף קטע זה [המסתיים "במקום דלא אתא לידיה"].

שאלה למחשבה

[כ] לכאוי יש להקשות, לפי הנתיבות, מדוע אומרת הגמרא "כללא דאבידתא כיון דאמר ווי לה לחסרון כיס מתיאש" ולמה לא נחוש שמא יחזור בו מן היאוש.

אנשים שלא מועיל יאוש שלהם

[כא] ע"י חשוקי חמד להג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א בסוגיתנו

חשוקי חמד בסוגיתנו

וכן כתב בנחלת אליהו (בבא מציעא אות פז) בשם הגאון ר' יצחק אלחנן זצ"ל שבאה לפניו אשה שאיבדה כסף ביריד, ופסק להחזיר לה את זה, כיון שמה שקנתה אשה קנה בעלה, ולגבי ידידה הוי יאוש שלא מדעת, כיון שלא ידע מזה, והוא הדין בעניינו, הוה יאוש שלא מדעת, וכולן צריכים להחזיר לה את המעות.

ויש להעיר שא"כ איך אמרינן בגמרא לעיל דף כא ע"ב מעות מפוזרות הרי אלו שלו, משום דרבי יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה. וא"כ ודאי נתייבש, ואולי נפלו המעות מאשה, ואף שנתייבשה, מ"מ בעלה לא נתייבש, ואולי הוה יאוש שלא מדעת, וצ"ב.

שאלה מעשה באשה שהלכה בחוף הים, ולקחה עמה כסף רב, והנה אירע שפתחה את הארנק, ונפלה לה סכום כסף גדול, והתחיל לעוף ברוח לכיון הים, והאשה שראתה את כספה עף לכיון הים, צעקה במר נפשה, או וי תראו כמה כסף הפסדתי, שעף ברוח ולא אוכל להחזירו, היו שם נשים זריזות, שראו את המעשה וקפצו לים, והצילו את הכסף, וכשהאשה ביקשה מהם את הכסף אמרו לה, הרי כבר שמענו אותך מתיאשת ואנו זכינו בכסף?

תשובה בכסף הקדשים (סימן רסב ס"ה) כתב שאשה נשואה, אפילו שנושאת ונותנת בתוך הבית לא הוי יאוש, כיון שבעלה לא נתייבש, והטעם שאין שום תועלת לאיש במה שאשתו מתייבש, ולא נוחא ליה שתתייבש כדי שתחפש עוד ועוד.

[כב] האם תוכל ליישב קושיתו שהקשה בסוף.

בבא מציעא כג: בענין מנין הוי סימן

[א] גמ' בבא מציעא כג : מתחילת העמוד – עד [נקודתיים] "אמר מר חביות של יין" [לא כולל], ורש"י ותוספות.

שאלה אקטואלית [עד לפני חצי שנה]: אדם מצא כרטיסיה בלי שם עם שני ניקובים, האם זה נחשב סימן אם המאבד יאמר "יש בו שני ניקובים".

בהבנת הספק אם מנין הוי סימן

- [ב] יש לעיין, מה הצד שמנין לא יהיה סימן, והרי לכאורה זה דרך טובה לתת סימן זיהוי בחפץ. ואפשר להציע 3 ביאורים :
(1) האם כיון שמנין עשוי להשתנות, כי יכול להיות שנחסר חלק מן הפריטים במהלך האיבוד וכו'.
(2) או משום שיכול לבא אדם רמאי ולנסות 'לתקוע' מספר ואולי יצליח.
(3) אפילו אם הוא אינו רמאי, אבל הרבה אנשים יש להם מספר זה, ולכן אין כאן סימן.
נסה לפשוט את החקירה תוך כדי עיון בהמשך הסוגיא.

מה עדיף מנין או מדה ומשקל

הגמ' אומרת "מדמשקל הוה סימן, מדה ומנין נמי הוי סימן". ויל"ע שהרי לכאוי מסברא פשוטה שלנו, נראה שמשקל הוה סימן יותר טוב ממנין, וא"כ איך אפשר להוכיח מזה שגם מנין הוי סימן.
[ג] עיי' תוס' ד"ה מדמשקל.
[ה] עיי' בספר ברכת אברהם בסוגיתנו [מובא במסגרת]

ברכת אברהם

ומדמשקל הוה סימן מדה ומנין נמי הוה סימן. לכאוי נראה ביאור דנרי הגמ' דגם משקל ומדה אינו אלא מנין. דכל עיקר הסימן שידוע מספר המדות ומשקלות, ולפ"ז הכל הוה ענין מנין.	אמנם נחד"ה מדמשקל כ' דמדה עדיפא ממשקל, ולא ידעתי מנ"ל דעדיפא, הא לא נאמר בגמ' ק"ו אלא דגם זה סימן, ומשמע דלא ס"ל דהכל מכה מנין אלא זה השואה בעלמא. וז"ע.
--	--

עיון בסוגיות נוספות בענין "מנין הוי סימן"

סוגיא א – אם מנין הוי סימן במוצא שני פריטים

[ו] עיי' במשנה כ. [עד רשב"ג אומר]. ובגמ' כ : מ[נקודתיים] "תכריך של שטרות" – עד "שטרי מכריז" [נקודתיים], וברש"י.
ז] ולכאוי צ"ע מדוע בשנים לא יכול להכריז מנין, והרי המאבד לא יודע אם מצא שנים או שלשה או ארבעה.

סוגיא ב – בענין הנ"ל

[ח] עיי' בגמ' כד. מ[שורה 9 מלמעלה] "תניא מודה ר"ש בן אלעזר" – עד "שנים שנים חייב להכריז".
ט] עיי' תוספות כד. ד"ה אבל שנים.
י] עיי' בריטב"א כד. ד"ה אבל מצאן שנים.

למעיינים - סוגיא ג – האם יש מנין סימן בערימת פירות

[=] עיי' במשנה כד : ואלו חייב להכריז.
יב] גמרא כה. מ[נקודתיים] "צבורי פירות" - עד [נקודתיים] "שלשה מטבעות".
יג] עיי' פני יהושע כה. ד"ה בגמ' ש"מ.
יד] עיי' שיטה מקובצת כה. ד"ה וזה לשון גליון תוספות.

המשך מעבר לדף...

תורת האבידה פרק ?

אם קופסא אחת, אפי' לא יכריז המוצא רק "מין פלוגי מצאתי" אין זה סימן שיאמר האובד שקופסא אחת היא^{טו}. וכן כל כיוצא בזה. וכל זה במוצא דברים בדרך הנחה, אך אם מצאם בדרך נפילה, בכל האופנים אין מספר מנינם נחשב לסימן משום דמהיכן ידע המאבד שנפלו בבת אחת^{טז}. ומכל מקום לפעמים גם במצאם בדרך נפילה, מנינם הוא סימן, כגון שהיו מונחים כולם בכלי אחד באופן שאם נופלים הרי הם נופלים יחד דבזה ודאי ידע המאבד שנפלו בבת אחת^{טז}. ומנינם הוא סימן אם אין רגילות באותו מקום להניח אותו מספר דברים באותו הכלי^{טז}.	ט. המוצא בדרך הנחה שלשה דברים או יותר ממין מסויים, כגון שלש או יותר קופסאות שימורים ממין מסויים, הרי מספר מנינם סימן^{טז}, ויכריז "קופסאות שימורים ממין פלוגי מצאתי", ויחזירם להבא ונותן מספר מנינם^{טז}. ואפי' לא מצא רק שני קופסאות שימורים, הרי מספר מנינם סימן, אלא דבזה צריך המוצא להכריז רק "דמין פלוגי מצאתי" ויחזירם להבא ואומר שמדובר בקופסאות שימורים ושני קופסאות הם, אבל לא יכריז "קופסאות שימורים ממין פלוגי מצאתי" דשוב אין מספר מנינם סימן דיש לחוש דרמאי הוא ולא ידע מספר מנינם ולא אמר מנינם אלא משום שהמוצא הכריז דקופסאות מצא ומיעוט רבים שנים^{טז}. אך אם לא מצא המוצא כי
טו. כן מבואר בגמ' ב"מ דף כ"ד. וטור (שם). וכן ב"י (שם) בשם הרא"ש. ומשמע דהטעם משום דעביד איניש לומר דקופסא אחת היא ויש לחוש לרמאי, דומיא למאי דאמרינן במכריו קופסאות מצאתי והלה אומר שני קופסאות הם דחיישינן לרמאי ומשמע משום דעביד איניש לומר שנים על דבר של רבים הואיל ומיעוט רבים שנים. טז. כ"כ התוס' (לב"מ דף כ"ד. ד"ה "אבל"). וכ"כ בב"י (סי' רס"ז סט"ז). יז. כן מבואר לפי הטעם שכתבנו לעיל בשם התוס' בדין מצאם דרך נפילה. יח. משום דבלא"ה פשוט דלא הוי סימן כדאמרינן בגמ' ב"מ דף כ"ג ע"ב.	יב. שהרי אמרינן בגמ' ב"מ דף כ"ג: דמנין הוי סימן. וכן נפסק בטוש"ע (סי' רס"ב ס"ג וסי' רס"ז ס"ז). יג. כן מבואר בגמ' ב"מ דף כ': ופי' רש"י שם (ד"ה "שטרי מכריו") וכן בטור סי' רס"ב סט"ז. יד. כן מבואר בגמ' (שם) ותידושי הריטב"א (החדשים לב"מ דף כ"ד. ד"ה "אבל מצאן

מספר הניקובים בכרטיסיה, מספר השיחות בטלכרט [זוכרים?], וכד'

טז] ע"י בספר תורת האבידה להג"ר אליעזר נידאם מדייני בני-ברק פרק ? [מובא במסגרת]

	המוצא כרטיסיה של אוטובוס (או מקוה) או כרטיס חפשי חדשי או טלכרט יג. המוצא כרטיסיה רגילה של אוטובוס או מקוה, בדרך נפילה (דשוב אין לומר דמקומה סימן כנ"ל בפ"י ה"י), והיא חדשה או מנוקבת בחלקה, המוצאה יכול לזכות בה, כדן אבידה שאין בה סימן שהבעלים מתייאשים ממנה כנ"ל בפ"ג ה"ו שהרי בכרטיסיה הנ"ל, אין סימן לבעלים, לא מצד מספר הכרטיסיה משום דלא מצוי כלל דאדם שם לב לאותו מספר, ולא מצד מנין הניקובים שבכרטיסיה משום שבשוק ישנם הרבה אנשים עם כרטיסיה באותו מספר ניקובים. באופן, שגם מאבד הכרטיסיה הנ"ל מתייאש ממנה כאשר יודע באבדותה. והמוצאה, בסתמא כבר ידעו הבעלים מאבדותם וממילא נתייאשו. לכן המוצא יכול לזכות בה, ואפי' אם מבקש הכרטיסיה טוען שאבדה לו כרטיסיה וכך מספר הניקובים שבה, אין המוצא צריך ליתנה לו. והוא הדין במוצא כרטיס טלכרט חדש או משומש בחלקו (בין של עשרים או חמישים או מאה ועשרים שיחות), בדרך נפילה (דשוב אין לומר דמקומו סימן), או שהיה תחוב בטלפון (דג"כ אין מקומו סימן כיון שדרך בני אדם ג"כ ליתן שם טלכרט שלהם כמו שנתבאר למעלה בפ"י הלכה י'. ועוד ראה למעלה בפ"ד ה"ג) כ"ה. גם המוצא כרטיס חפשי חדשי שאין שם רשום בו (דבלא"ה השם סימן כנ"ל משיבת נפש כה. כל הנ"ל הוא דעת הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א כאשר אמר לנו. וכ"פ בס' משפטי התורה (ח"ג פ"ד ה"ח) גבי כרטיסית אוטובוס. והוסיף לי הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א, דדינא הנ"ל לגבי כרטיסיה וכו', לאו דוקא אם הכרטיסיה נמצאת מחוץ לאוטובוס או למקוה, אלא ה"ה אפי' מצא אחד מהישיבים באוטובוס באותה נסיעה הוא עמוד מס 111 תורת האבידה נידאם, אלעזר בן מכלוף הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה
--	---

ויש לעיין אם יש בזה רק ניקוב אחד, או נשאר רק ניקוב אחד, אולי זה אנשים כן זוכרים.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום שלישי, ו' בכסלו תשע"ג

בבא מציעא כג: בענין מקום הוי סימן

א] גמרא בבא מציעא כג: מ[נקודתיים] "וחתיכות של בשר" – "ההוא גברא דאשכח כופרא" [לא כולל], ורש"י.

מה הטעם שמקום לא הוי סימן

ב] טעם 1 - עי' בגמרא הטעם שנתן רב מרי.

ג] טעם 2 - עי' ברמב"ם ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק ט"ו הלכה י, ובכסף משנה שם.

ד] ולכאוי צ"ע מדוע הוצרך הכסף משנה לתת טעם חדש, והרי בגמרא כתוב טעם אחר.

למעיינים - פתרון השאלה על הכסף משנה

ה] יש לחקור במה שאמר רב מרי בלישנא בתרא "מאי טעמא מקום לא הוי סימן דאמרינן כי היכי דאתרמי לדידך" וכו', (1) האם דיבר בדוקא על רקתא דנהרא (2) או שדיבר על כל מקום בעולם

ו] ראייה לצד 1 - עי' רש"י ד"ה איכא דאמרי, ועי' שיטה מקובצת ד"ה וכתב רש"י.

ז] ראייה לצד 2 - עי' רבינו חננאל על הגמ' [ארבע שורות לפני סוף השורות הצרות ברבינו חננאל] שכתב: סוגיין דשמעתא מקום לא הוי סימן, עכ"ל. משמע שרב מרי דיבר על כל מקום סימן ולא רק ברקתא דנהרא.

ח] ולפי זה מתורץ הכסף משנה הנ"ל, שהוא סבר כרש"י שרב מרי דיבר רק על רקתא דנהרא, ולכן לגבי שאר מקומות שבעולם נתן הכסף משנה טעם אחר ששייך שם יותר.

להלכה

ט] עי' בשו"ע חו"מ סי' רסב סעיף ט', וברמ"א שם.

י] עי' בספר השבת אבידה כהלכה [להג"ר יחזקאל פינהנדלר שליט"א] פרק ד [מובא במסגרת]

השבת אבידה כהלכה פרק ד'	
ב. מקומו המדויק של המציאה מהוה סימן ² , בתנאי שניכר שהחפץ הונח שם בכוונה, אך אם נראה שהחפץ נפל, ללא שבעליו הבחינו בנפילתו, אין המקום סימן ³ .	מקום שרבים מניחים שם אותם חפצים, כגון מתלה למטריות, אף שניכר שהונח שם בכוונה, אין המקום סימן ⁴ .
הערות לספר השבת אבידה כהלכה	
^{יב} שו"ע סי' רס"ב ס"ג. ^{יג} שם שו"ע ס"ג ס"ט וסי"ב, סמ"ע ס"ק י"ז. והטעם שדוקא בדרך הנחה ולא בדרך נפילה, כבר מבואר בתוס' ב"מ דף כד. ד"ה אבל, שבנפילה אינו יודע היכן נפל, ואין יתן מניין, ומבואר בטור כאן ובי"ב הסמ"ע ס"ק כ"ד (ע"פ הגמ' בב"מ כ"ג ע"א), שבאוכל המקום הוי סימן, דאין רגילים לדורסו, מפאת ביוזי אוכלין. וע"ע שם במחבר, שרק בדברים גדולים המקום הוי סימן, כיון שב"א לא מזיזים אותם, מחמת גודלם, משא"כ דברים קטנים, וכמשנ"ת. ^{יד} סי' רס"ב רמ"א ס"ט. והטעם פשוט, שאין ראייה מצד המקום שזה שלו, כי גם אחרים	מניחים שם. ודע, שכל מש"כ שצריך לומר את מקומו המדויק זה רק ברחוב. אף שלא מצמצם את המקום. (כמבואר במשפט האבידה סי' רס"ב שע"צ ס"ק קסד) אך באולם שמחות, באוטובוס וכדומה, שהמקום מוגדר בפעצ"מ, דעת מרן הגר"ש אלישיב שליט"א (משפט האבידה סי' רס"ב שע"צ ס"ק ל"ב, א') שא"צ לומר את מקומו המדויק, וסגי שאומר באוטובוס הנחתיו. אולם בדברות משה נשאר בצ"ע, והכל כפי הענין.

יא] וצריך ביאור מה שכתב [בהערה י"ד] לחלק שברחוב צריך לתת מקום מדויק, ובאוטובוס ואולם לא צריך. מה הטעם בזה.

רקתא דנהרא

יב] האם תוכל להביא דוגמאות מעשיות נוספות למצב של "רקתא דנהרא" שבו מקום לא הוי סימן.

איך מכריזים מקום – מחלוקת רש"י ותוספות

יג] עי' בתוספות כב: ד"ה אי דליכא סימן, לגבי המוצא כריכות בלי סימן שמכריז מקום, איך מכריזים.

יד] למעיינים - עי' בחידושי רבי עקיבא איגר [בקובץ מפרשים] על התוס', ד"ה ?.

טו] תוספת ביאור, וסיכום להלכה, עי' בספר תורת האבידה להג"ר אליעזר נידאם [מדייני בני ברק] פרק ז' [מובא במסגרת]

תורת האבידה פרק ז'	
י. וכן אבידה שנמצאת בדרך הנחה, הרי מקומה סימן ^ט , אם אותו מקום אינו מקום שדרך בני אדם ליתן שם כמין האבידה שנמצאת וגם אין מצוי שאותה אבידה נתגלגלה לאותו מקום ממקום אחר ע"י דריכת בני אדם. והמוצא יכריז	"אבידה פלונית מצאתי", והמבקש את האבידה יאמר "במקום פלוני מצאת אותה כי שם הנחת <u>אותה</u> " ^כ . [אבל לא יכריז המוצא שמצא אבידה סתם במקום פלוני, משום דשוב אפי' אם המבקש את האבידה יאמר חפץ פלוני מצאת באותו מקום כי שם הנחתיו יש לומר דאין זה סימן כ"א].

כא. שהרי דעת רבינו פרץ בתוספותיו לב"מ (דף כ"ב: ד"ה "מאי מכריז מקום") דלא הוי סימן, דלא כרש"י ז"ל (לשם ד"ה "מכריז מקום") [ונמוקי יוסף לשם דף י"ב: בדפי הרי"ף ד"ה "אמר"] שכתב דהוי סימן. וטעמו, דהא אמרינן בגמ' דף כ"ח: אמר את האבידה ר"ל חפץ פלוני מצאת ולא אמר סימניה לא אמר כלום ומשמע דאפי' נמצאת האבידה

בדרך הנחה כל שלא גילה אלא את האבידה אין זה סימן. וכן בתוספות שלפנינו (הנ"ל) ובתוספי הרא"ש ז"ל (לשם), הגם שיישבו דעת רש"י ז"ל ע"ש, מ"מ לא נתברר בדבריהם אם הסכימו למעשה לדעתו ז"ל ע"ש. ועו"ע בלשון הטור והלבוש הנ"ל. וגם מסתימת דברי הסמ"ע והגר"ז וערוה"ש הנ"ל משמע דעכ"פ חששו לסברת רבינו פרץ.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום רביעי, ז' בכסלו תשע"ג

בבא מציעא כג:
בענין החזרת אבידה לת"ח בטביעות עין

א] גמרא ב"מ כג: מ"ההוא גברא דאשכח כופרא – עד "דאמר רב יהודה אמר שמואל" [שורה אחרונה בעמוד], ורש"י.

ביאורים במעשה ד"כופרא בי מעצרתא"

ב] ע"י מאירי כג: ד"ה יש צדדין שאף על פי.

ג] ע"י שולחן ערוך חו"מ סי' רס"ב סעיף ה', ובהגהות הגר"א על השו"ע.

ד] יש לעיין אם אדם מוצא ארנק עם שם כתובת וטלפון, ובתוכו 1,000 ₪, וזה מונח בתוך שיחים מכוסה בעפר, וניכר על זה שזה מונח שם לפחות שנה. האם חייב להחזיר.

האם חוששים בכל אבידה שמא נפלה מצורבא מרבנן

ה] ע"י ריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה לא צריכא לאהדורי.

לכאוי כדאי לציין גם לרמב"ן

ו] ע"י רמב"ם ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק י"ד הלכה י"ב, ובמגיד משנה ובכסף משנה שם.

ז] וצ"ב במה נחלקו הרמב"ן-והריטב"א עם הרמב"ם.

ח] וע"י בשיעורי רבי שמואל רוזובסקי ב"מ סי' כא מה שביאר בזה [מובא במסגרת]

שיעורי רבי שמואל ב"מ סי' כא	
דף כ"ד. בתוד"ה ומודה, דעת התוס' דחייב להכריז בדברים שדרכן להיות בהן טביעות עין דוקא במצא במקום דשכיחי רבנן, אבל בש"מ (כ"ג:) הביא תירוצ' הראב"ד ועוד ראשונים שביארו באופן אחר, ומשמע דלשיטתם חייב להכריז אפילו מצא במקום דלא שכיחי רבנן. וסברתם י"ל כמש"כ התוס' לעיל (כ"ג.) ד"ה והא) דכל היכא דאפשר לתקן	להשיב ממון לבעלים ע"י הכרזה מתקנינן. אכן בשיטת התוס' דא"צ להכריז כ' הראשונים ב' טעמים, חדא דתלינן דנפל מרוב אנשים דלאו צו"מ ניהו, ותו דאיכא יאוש הצו"מ שאיבד את האבידה, דחושש שהמוצא לא יתלה שנפל מצו"מ ולפיכך מתייאש (וכדאיתא בתוס' הנך תרי טעמי לגבי רוב כנענים). הנה מבואר

קושיא גדולה בדין זה

ט] לכאוי קשה וכי אם היה מגיע תלמיד חכם ידוע וצדיק לדין תורה עם אדם פשוט, וכי היינו מאמינים לתלמיד חכם ומצדיקים אותו בדין תורה על סמך נאמנותו? ולמה כאן באבידה סומכים לתת לו את זה? וע"י בספר פרי יצחק להג"ר יצחק בלאזר זצ"ל חלק ב' סי' נו

פרי יצחק חלק ב' סי' נו

דוקא, לפי קשה טובא צהא דקי"ל דמהדרינן אבידס לטורבא מרבנן בטביעת עין היאך נאמן בעל דבר בעצמו למר ששלו הוא ואף לטורבא מרבנן לא חיישינן דמשקר מימ היכן מצינו בכל החורה כולה חורת נאמנות בדיני ממונות בשביל שהוא לטורבא מרבנן אי חסיד דלא משני בדבורי, וכן היכן מצינו בכל החורה חילוק בנאמנות נבי דיני ממונות בין חיח לע"ה דחיח יחי' נאמן בשביל דלא חשיד דמשקר וע"ה אינו נאמן וטריפ קשה איך נאמן בעל דבר על עצמו ולו יחי' לטורבא מרבנן לחזיר לו אבידה על פיו דלחזיר לאחריו בעינן שני עדים וע"ה יחי' מי שיסי' לדיק וחסיד אינו נאמן ואיך נאמן גבי אבידה אפי' על עצמו. ואין

ורבן נראה לומר בנחיה ביסוד הדבר דמהדרינן לי לטורבא מרבנן בטביעת עין ולא לע"ה דהו דין חדש באבידה ולמוד מחכמו וחי' עמך עד דרוש אחיך אוחו, דהנה ציימ דף כ"ז לענין הא דמבטי' להו סימנין דאורייתא או דרבנן מיייתי ברייתא דחגי' והיה עמך עד דרוש אחיך אוחו וכי חפלה על דעתך שיחכו לו קודם שידרשנו אלל דרשאו אס רמאי הוא או אינו רמאי מאו לאו צסימנין ודחי לא בעדים ע"ה. כרי מבואר בחדרי דגלי קרא נבי אבידס דלדיק רק לידע אס רמאי הוא או אינו רמאי אך כילד ידעין אס אינו רמאי וסייד צסימניס

להלכה

[נ' שו"ע חו"מ סי' רסב סעיף כא, ובספר מאירת עינים [המכונה: סמ"ע] ס"ק מו, ובט"ז ס"ק כ"א, ובחידושי רעק"א לשו"ע על הסמ"ע שם, ובפתחי תשובה ס"ק ב'.]

יש לעיין אם אחד מוצא מגבעת בלי שום סימן כמו כל הכובעים, ובא ישיבה-בוחר אחד ישיבישער [אחד שיודע להתלבש וכו'] ואומר שזה שלו עפ"י טביעות עין, האם מחזירים לו

אי ידעין ביה דלא משני, אלל צהני תלת מהדרינן ליה וכו', ול"ע, הא גם אס משני טפי אינו חשוד לגולה וכשר לעדות ולשנועה, ולמה אין מחזירין בטב"ע, הא אס ישקר בזה הוה גולן, ופשיטא דגם מי שאינו בכלל לטורבא מרבנן אינו חשוד לגול, והתוס' (לעיל י"ט ע"ה ד"ה אכל) כ' דאין חשש טעות אלל משקר, ול"ע. ונראה דל"ל דמאחר שהחפץ אבוד, דרך העולם להורות ^{היה נאמן} היחפ' ולא נראה להם כגול, ונפרט באופן שצאמת נאכד להם כיו"צ חולין שזה שלהם, ושוב הוה רק חשש גול, וכל כי האי מורי היתירא, ולטורבא מרבנן, דגם אס אינו גול נוהר מלד השקר, שוב אי"צ לחוש לזה, כיון שאומר שהוא מכיר בטב"ע, חזקתו שכן הוא האמת. ועיקר דבר זה דאין לסמוך ע"ז שאינס גוזלים ילפי' מקרא דעד דרוש, ומשנ"ם הוא כדי להבין מה בין ע"ה לת"ם בזה.

ברכת אברהם עמוד מס 149 בבא מציעא ארילנר, אברהם בן שמשון רפאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

זה ווארט טוב

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום חמישי, ח' בבסלו תשע"ג

בבא מציעא כג:—כד.

בענין הני תלת מילי דמשני רבנן במילייהו

[א גמרא ב"מ כג: מן[שורה 2 מלמטה] "דאי"ר יהודה אמר שמואל" – עד כד. "עלה אחד בבד אחד". וברש"י, ותוס' ד"ה במסכת.

[ב] ע"י בפלפולא חריפתא על הרא"ש סי' ה', בפלפולא חריפתא אות נ'.

מדוע נצרך תנאי זה להשבת אבידה בטביעות עין

דאס מבחן הסימנים בודאי אינו רמאי ואומר אמה ודחי צעדים ופרש"י שיביא עדים שהוא שלו ועכ"פ כ"ז הוא צסחם בני אדם אכל כל שידעין בודאי שאינו רמאי וכגון לטורבא מרבנן דלא משני במילי' מחזירין לו עפ"י עצמו נמלא דגוסיד הוא דאבידה שאני משאר דיני ממונות דהלכיהם החורה לדרוש רק אס אינו רמאי וכל שאינו רמאי נאמן לומר שמכיר במצ"ע שהוא שלו ומחזירין לו על פיו, ומלחסי' בעניה לבשל המאור שפי' הסוגי

ועפ"ז מיושב שפיר' החילוק שבין חיח לע"ה לענין אסדורי

לי' אבידה במצ"ע אף דבכל החורה אין חילוק כלל לענין נאמנות בדיני ממונות בין חיח לע"ה, וביותר גם צחיח גופי' בין חיכי דמשני במילי' ללא משני במילי' ולא מצינו כה בכל החורה אמנם לפ"ז מבואר שפיר דצאמת אבידה שאני משאר עניני ממונות ומשום דהכא גלי קרא דרשאו אס רמאי הוא או אינו רמאי כרי דלא בעינן רק צירור לידע שבודאי אינו רמאי ולא משקר ואז נאמן אף בעל דבר בעצמו לאסדורי' לי' בטביע ולפי' דוקא לטורבא מרבנן דלא משני בדבורי' צה צרור לנו בודאי שאינו רמאי ולא ישקר ונאמן עפ"י עצמו אולם לטורבא מרבנן דמשני בדבורי' שוב אינו צרור לנו דלא משקר ולא מהדרינן לי' בטביע ומכש"כ לע"ה דלא מהדרינן בטביע דשמה הוא משקר. ובהו יתבאר

[ג] עיי' בספר ברכת אברהם [להג"ר אברהם ארלנגר שליט"א] בסוגיתנו

ברכת אברהם		
אי ידעין ביה דלא משני, אלא בהני תלת מהדרינן ליה וכו', וז"ע, הא גם אם משי טפי אינו חסוד לגולה וכשר לעדות ולשנועה, ולמה אין מחזירין בטב"ע, הא אם ישקר בזה הוה גזול, ופשיטא דגם מי שאינו כגלל לורנא	מרבנן אינו חסוד לגזל, והמוס' (לעיל י"ט ע"א ד"ה אצל) כי דאין חשש טעות אלא משקר, וז"ע. ונראה דל"ל דמאחר שהמפך אבוד, דרך העולם להורות היתפ ולא נראה להם כגזל, ונפרט באופן שנאמת	נאכד להם כיו"צ חולין שזה שלהם, ושזו הוה רק חשש גזל, וכל כי האי מורי היחידא, ונורנא מרבנן, דגם אם אינו גזל נזכר מצד השקר, שזו אי"צ לחוש לזה, כיון שאומר שהוא מכיר בטב"ע, חזקתו שכן הוא האמת.

שיטות ראשונים נוספות בביאור שלשת דברים אלו

[ד] עיי' רמב"ם ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק י"ד הלכה יג, ובלחם משנה שם.

[ה] ועיי' בספר "דרישה" על הטור חו"מ סי' רסב סעיף כא ד"ה "אלא במסכתא ופוריא ואושפיזא" – עד "ועוד איכא בינייהו".

[ו] עיי' במאירי כג: ד"ה איזהו תלמיד חכם.

הרחבה בענין "בפוריא"

[ז] עיי' רש"י ד"ה בפוריא, ותוס' ד"ה בפוריא.

[ח] עיי' ברשב"א ד"ה בפוריא. ואולי אפשר לומר שגם רש"י התכוון לומר כהרשב"א, אלא שקיצר בלשונו.

[ט] עיי' מהרש"א ד"ה בפוריא.

בענין שיטת רש"י לגבי "באושפיזא"

[י] עיי' בספר דברות משה ב"מ סי' לא הערה יט [מובא במסגרת]. ולכאוי' דבריו צ"ע.

דברות משה סי' לא		
ודא דפרש"י דאם שאלוהו על אושפיזו אם קבלו בסבר פנים יפות ואמר לאו מדה טובה היא, אין לפרש כפשוטו שיאמר שלא קבלו בסבר פנים יפות, שזו צורה שאסור מדאורייתא שיהי כזה לגנות	הצטט"ז שאסור אף אם היה אמת באיסור לשון כרע וכ"ש לשקר לגנותו שאסור. אלא הכוונה דרש"י הוא שיאמר לאו שלא היה באושפיזא זו, ואם ידעו ודאי שיהי באושפיזא זו נראה דטוב לו לומר שלא	הוצרך לאכול משל צע"צ שהיה לו משל עצמו, ואם גם זה שאכל משל צע"צ ידעו נראה שיהיה מוכרח לומר כאמת שקבלו בסבר פנים יפות ולא לגנותו אף שכוונתו לטובתו ועדיין ל"ע לדינא ובלשון רש"י.

יא] ועיי' בחידושי אגדות למהר"ל על סוגיתנו.

חידושי אגדות למהר"ל מפראג בסוגיתנו

באושפיזא. פירוש אם ישאל אותו אם קבל אותו בסבר פנים יפות יאמר לא. ולא ידעתי להבין זה כי למה יקלל אותו להוציא עליו שם רע שלא קבל אותו בסבר פנים יפות, דאע"ג דאמרין מברך רעהו בקול גדול וכו' ואסור לו לברך אותו בקול גדול, אסור נמי לקלל אותו ואין קללה יותר מזה שהוא מגנה אותו. ויש לתרץ כי אין רוצה לומר שלא קבל אותו בסבר פנים יפות אלא שאמר שקבל אותו כדרך שאר בני אדם ולא שיאמר כלל שלא קבלו בסבר פנים יפות.

בענין דרכי שלום

[ב] שיטה א - עיי' תוס' ד"ה באושפיזא, בסוף התוס', לגבי דרכי שלום.

[ג] ועיי' במהרש"א ד"ה בד"ה באושפיזא.

[ד] ועיי' בספר דבר יעקב להג"ר יעקב שטיינהויז שליט"א, בסוגיין [מובא במסגרת]

דבר יעקב בסוגיתנו		
ק"ק בשלמא אושפיזא ופוריא שייך משום דרכי שלום [דבעל קרי מתרחקים ממנו], אבל במסכת מה	שייך דרכי שלום. ואולי משום שהמתנהג במדת ענוה מביא שלום, ולהפך המתנהג בגאווה מביא מחלוקת.	

[טו] שיטה ב – עיי' בריי"ף דף יג. מדפי הריי"ף, מ[נקודתיים] "גרסינן בפרק" – עד "הנך דרשות" [נקודתיים].

[טז] ולכאוי' צ"ע מדוע אמר הריי"ף ששלשת דברים אלו הם רשות, והרי לפי רש"י לכאוי' הם חובה.

מה הטעם שמותר לשקר בדברים אלו

[יז] עיי' בביאור הגר"ח קניבסקי שליט"א למסכת כותים סי' ל' [מובא במסגרת].

ביאור הגר"ח קניבסקי למסכת כותים סי' ל'		
ובשערי תשובה לרבינו יונה שער ד' מנה תשעה מיני שקרנים, וכתב דלא תכחשו ולא תשקרו קאי על עדות שקר ועל מרמה במשא ומתן, אבל על סתם שקרים הביא קראי דדברי קבלה תועבת ה' שפתי שקר, ומשמע שם מדבריו דשקר שאין בו שום הפסד לזולתו אין בו איסור דאורייתא כלל רק מדברי קבלה ולכן התירוהו לצרכי מצוה כגון להשיב שלום או בהני תלת מילי דמשני רבנן וכו' ובזה יתיישב מה דמצינו בכמה מקומות דמחמת כיסופא שינו בדבריהם עיי' ברכות מג: או כי היכי דליקבלו מיניה כדאיתא בשבת קטו., או סתם במקום שאין נפק"מ לא הקפידו כל כך עיי' שבועות יט. וכן מה שמותר להטעות את הגוי כדאיתא ב"ק קיג: במר דפרזלא כו' אף על גב דמשקר דכיון דאין בזה משום גזל דהא טעותו מותרת התירו בזה לשנות מפני הצורך משום דכל הני אינו אסור מדאורייתא ובמקום הצורך לא אסרו.		

בענין תלמיד חכם שמקפיד על חלוק

[יח] עיי' בספר הערות [מהגר"ש אלישיב זצ"ל] על מסכת בבא מציעא כד. ד"ה שם בשבת.

בענין מעשה דמר זוטרא

[יט] עיי' תורת חיים [בקובץ מפרשים] ד"ה מר זוטרא חסידא.

[כ] עיי' בחידושי היעב"ץ [בהגהות וחידושים בסוף המסכת], על רש"י ד"ה אגניב.

בבא מציעא כד. בענין אבידת עכו"ם [פתיחה לסוגיא]

מקור הדין שאבידת גוי מותרת

[ט] עיי' גמ' בבא קמא קיג: מ"אבידתו מותרת דאמר רב" - עד "אמר שמואל טעותו".

למעיינים - מחלוקת הפוסקים אם אבידת גוי לפני יאוש שייכת למוצא, או רק שמונת לו להשתמש בו אבל אינו שלו ממש
[י] שיטה 1 - עיי' בטור יורה דעה סי' קמ"ו סעיף א', ובב"ח שם [רק עד "והכי איתא בברייתא"]. ומשמע מהב"ח דאבידת גוי לפני יאוש אינה שייכת למוצא. ולכאוי שיטת הב"ח צ"ב, שהרי במפורש אמרה הגמ' ב"ק קיג: שאבידת הגוי "מותרת".
[יא] שיטה 2 - בשערי יושר להג"ר שמעון שקאפ זצ"ל שער ד' פרק ח', כתב שמתוסי ב"מ כד. ד"ה כי קאמר, משמע שאבידת נכרי היא שלו ממש [ולא ביאר מה ההוכחה]. עיי' בתוסי הנ"ל ומצא את ההוכחה.

בגדר האיסור להחזיר אבידה לגוי

[יב] עיי' בגמ' סנהדרין עו: מ"והמחזיר אבידה לכותי" - עד "סלוח לו",
[יג] ביאור 1 - עיי' ברש"י סנהדרין עו: שם, ד"ה והמחזיר, וד"ה רוח.
[יד] ביאור 2 - עיי' רמב"ם ספר נזיקין הלכות אבידה פרק י"א הלכה ג'.
[טו] וצ"ב מה הטעם שזה נחשב לאיסור כה חמור עד שכתוב על זה "לא יאבה ה' סלוח לו".
[טז] נפקא מינה בין רש"י לרמב"ם - עיי' שו"ע חו"מ סי' רסו סעיף ו', ובבאר הגולה אות ב'.
[טז] למעיינים - מקור דברי הרמב"ם שלקידוש ה' מותר, עיי' בית יוסף חו"מ סי' רס"ו סעיף א' ד"ה ומ"ש בשם הרמב"ם.

בענין אבידה עם סימנים שיוצעים שהיא של מומר או של חילוני

[יז] עיי' שו"ע חו"מ סי' רסו סעיף ב', ובסמ"ע שם ס"ק ה'.
[יח] עיי' בספר השבת אבידה כהלכה פרק ב' [מובא במסגרת]

השבת אבידה כהלכה פרק ב'	
ז. מה יהודי האוכל נבילות להכעיס, אפיקורס, או מחלל שבת בפרהסיא, דינם כגויים לענין השבת אבידתם. אך רשע האוכל נבילות לתיאבון, חייבים בהשבת אבידתו.	ח. מצא אבידה, ויודע שהיא של אדם שאינו שומר תורה ומצוות, חייב להשיב ^{טז} , אא"כ יודע שהוא מומר להכעיס ^{טז} . עמוד מס 32 השבת אבידה כהלכה פיינהדלר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה
יג. שו"ע סי' רס"ו ס"ב, וגבי מחלל שבת בפרהסיא כבר נתבאר בא"ח סי' שפ"ה ס"ג. טו. כ"ד מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בקונטרס השבת אבידה, וכן שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א. ומהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א. וביארו, דלענין השבת אבידתם חסר כאן שתי שורות	טז. שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א, ומהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א (ועיי' במ"ב סי' ל"ט ס"א בה"ל ד"ה או מומר, סי' שפ"ה סק"ד, ובחזו"א י"ד סי' ב' אות כ').

[יט] עיי' בספר תשובות והנהגות חלק א' סי' תתטז, להג"ר משה שטרנבוך שליט"א [מובא במסגרת]

שאלה: קנה בחנות של בעלות יהודי מחלל שבת בפרהסיא וטעו הפקידים בחשבון אם חייב להחזיר שקיבל בטעות.	תשובות והנהגות חלק א' סי' תתטז, להג"ר משה שטרנבוך שליט"א
נראה כיון שהבעלים הוא מחלל שבת בפרהסיא אינו חייב להחזיר, ושלא אפילו איסור איכא להחזיר לו, לפי מה שפסק הרמב"ם פ"א מאבידה (ה"ב) "והאפיקורסים ועובדי ע"ז ומחללי שבת בפרהסיא אסור להחזיר להם אבידה כעכו"ם", והנה גבי טעות עכו"ם פוסק הרמב"ם שם בה"ד "טעות הגוי כאבידתו ומותרת". ואם כן הכא שטעו וחיובו הוא רק משום	השבת אבידה, והואיל ומחלל שבת דינו כעכו"ם לגבי להחזיר לו אבידה ע"כ לא יחא חייב להשיב. וכן נפסק בשו"ע חו"מ סי' רס"ו ס"ב דהאוכל נבילה להכעיס הר"ז אפיקורס מישאל והאפיקורסים והע"ז וישראל מחללי שבת בפרהסיא אסור להחזיר להם אבידה כגוי. הן אמת שיש מקילין שבזמננו הם כתינוק שנשבה (ובפרט אלו כאן שלא ראו ולא שמעו בנערתם על חומר מצות שבת) מ"מ נראה דלהחזיר להם ממון מה שכבר נמצא ברשותו אינו חייב, ובפרט שיש כזה ג"כ ספק איסור חמור ד"למען ספות הרוה את הצמאה"
למעיינים - דין השבת אבידה לספק גוי	שעליו נאמר "לא יאבה ד' סלוח לו" [במקום שאין בזה משום קידוש השם], וטעמא, חדא הנה דעת הגר"ד מקרליץ זצ"ל בפסקי הלכות (ח"א בהשטות) בתינוק שנשבה אינו חייב מיתה אבל להחיותו אין חיוב והוא הדין להחזיר לו אבידה, ועוד שעיקר דברי האחרונים שהמחללי שבת בפרהסיא שבזמננו דינם כתינוק שנשבה, אינו לכל דבר, דאף שתינוק שנשבה אינו אשם מ"מ עצם הקירוב עמהם מזיק ולא חילקו חז"ל, ועשאוהו תמיד כעכו"ם להתרחק מהם, אף שבודאי היה ראוי לקרבם, וכן הדין בכותים שמוותר להלוותם בריבית אף שהם כתינוק שנשבה.

למעיינים - דין השבת אבידה לספק גוי

[כ] עיי' במשנה מסכת מכשירין פרק ב' משנה ז, ובתוספות יום טוב שם ד"ה מחצה על מחצה.
[כא] ולכאוי צ"ב בשיטת הרע"ב, מדוע מחזירין לו אבידה, ולא חוששים לאיסור שיש על מחזיר אבידה לגוי.

חפץ המבוטח בחברת ביטוח

טו' יש לעיין ביהודי המוצא חפץ של יהודי, אלא שהחפץ מבוטח בחברת ביטוח של גוי, האם חייב היהודי להשיב משום בעלות היהודי, או שפטור שהרי מי שישלם על זה הוא חברת הביטוח של הגוי.
וכן השאלה במקרה הפוך, שהחפץ שייך לגוי אך מבוטח בחברת ביטוח של יהודי, האם יהיה חיוב להשיב מפני היהודי.
צריכים להרחיב קצת, עיי' בבין ישראל לנכרי

מחלוקת אחרונים האם גוי חייב בהשבת אבידה [הציטוט כאן לכאוי לא כ"כ ברור ויש לאתר ציטוטים יותר ברורים גם על

נתגייר וגם על חיוב גוי בהשבת אבידה]

[טז] עיי' בספר פתחי חושן להג"ר יעקב בלויא שליט"א, אבידה ומציאה פרק א' [מובא במסגרת].

--	--

הדבר, ואפשר משום שחושב שהוא עושה מצוה. כתב בשער אשר סימן רסו. ישראל שמצא אבידה של גוי ואח"כ נתגיר, פטור מלהחזיר לו, שמיד בשעת מציאה זכה בה. וכתב עוד שעכ"ס שמצא אבידה ואח"כ נתגיר שפטור מלהחזיר, וכ"כ בשו"ת חו"י סימן עט, ולכאורה נראה כן מסברא דהשבת אבידה מצוה בפני עצמה היא, ולא מצינו מצות השבת אבידה בין ז' מצוות שנצטוו בני נח, וכיון שבגיותו היה פטור מלהחזיר, גם לאחר שנתגיר פטור, ומשמע אפילו קודם יאוש, שהרי רק קודם יאוש בכלל השבת אבידה הוא. דאילו לאחר יאוש גם ישראל פטור, ועי' פרק ב' הערה א שהבאתי כמה אחרונים הסוברים שעכ"ס אינו קונה אבידת ישראל אפילו ביאוש, ומשמע שעכ"ס מצווה בהשבת [ז] וצ"ב מה שורש מחלוקת האחרונים האם גוי חייב בהשבה.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום שני, י"ב בכסלו תשע"ג.

בבא מציעא כד. – כד: בענין רוב כנענים [א]

[א] גמ' בבא מציעא כד. מ"וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר המציל" – עד כד: "ת"ש דאמר רב אסי", ורש"י. [ב] מומלץ לכל אחד לסכם לעצמו בבהירות את 5 הספקות של הגמרא לפני שמתקדמים למפרשים. **מהו גדר "סרטיא ופלטיא ומקום שהרבים מצויין בו"** [ג] עי' בחידושי הריטב"א הישנים [הריטב"א השני בקובץ] דף כד. ד"ה וכל מקום. [ד] ועי' ברשב"א ד"ה וסרטיא ופלטיא [עד המילים "וכי תימא" שבסוף עמ' מב בקובץ]. [ה] למעיינים – עי' תוס' ד"ה אם תמצה לומר, דמבואר שחולק על הריטב"א והרשב"א, וסובר ש"סרטיא ופלטיא" זה כמו רשות הרבים של משנתנו. **ברוב כנענים מה הסיבה שהרי אלו שלו** [ו] עי' במלא הרועים [בהגהות וחיידושים בסוף הגמ'] כד. ד"ה איבעיא להו. [ז] עי' תוס' ד"ה הכי קאמר.

המוצא מציאה בעיר חילונית האם חייב להשיב

[ח] עי' בספר כללא דאבידתא מהג"ר אברהם מונסונייגו שליט"א מבני ברק מה שביאר לפי תוס' זה [מובא במסגרת]

כללא דאבידתא עמ' ח'	
שהם רוצה. אלא דהמוס' סיימו ואפי' אם ישראל ימצאם לא יכריז דחולה דמן הכנענים נפל דהן רוצה. ^{עמ' כד} צרעק"א נחידושו על ז"מ דף כ"ד ד"ה עוד, שלמד שזכרים ב' העממים. א' דישאל המאצד יתלה שהכנענים ימצאו אותה, ועוד אפי' ישראל ימצא אותה לא יכריז דיתלה דנפלה מכנענים. ולפי"ז צידון דידן אם ימצא אותה יהודי שומר תורה אינו חולה צמומרים כיון דנחשבים כחניוקות שנשצו ולכן אין כאן צירוף של ב' הסיבות הגורמת ליאוש. אמנם צמום הרא"ש הביא רק סיבה הראשונה, וצמום אינו מוכרח דנענין ב' הסיבות ד"ל דכ' כן לרווחא דמילתא או משום שהוא האמת אצל טעם א' מספיק. אלא שרע"ק הבין דנענין צירוף ב' העממים וגרסה דכיון דהראשונים לא נקטו כמו המוס' וכן הרמב"ם פ"א הל' ז' כ' כמו מירון א' דכ' וז"ל "שהרי נתייחס ממנה כשנפלה מפני שאומר גוי מלאה" וכן יש צד דיש לזני אותו מקום דין מומרים, נראה דאין חיוב חזרה צמקום הזה וכן שמעתי מהגר"נ קרליץ שליט"א שפוסק דאין חיוב הכרזה מטעם דכתבין.	שאלה: יש לעיין באחד שמצא מציאה במקום שרובם מחללי שבת בפרהסיא אם יש לו חיוב חזרה. תשובה: והנה לכאורה יש לדון צננ' אותו מקום כחניוקות שנשצו, ולכן אין למקום הזה דין רוב כנענים. אלא דיש לדון כיון דצמקום זה לא מחזירין אצידה אלא לוקחים אותה לעצמם, יש לומר דהמאצד חולה צרוז דהם אנשי דלא מעלי ומתייחס. אלא אכתי יש לעיין לפי דברי המוס' ב"מ דף כד. ד"ה כי קאמר ר"ש צרוז כנענים וז"ל "וא"ת א"כ מה צריך טעם מפני שהנעלים מתייחסים חיפוק ליה דיש לתלות דמכנענים נפל דהו רוצה וז"ל דאצטרך דאפי' יודע ודאי שמישראל נפל קאמר הרי אילו שלו דהאוצד מתייחס ואומר דכנענים שקלי ליה ואפי' אם ישראל ימצאם לא יכריז דחולה דמן הכנענים נפל דהן רוצה עכ"ל. הנה מצאנו צמום דכשיודעים שהאצידה נפלה מישראל הנעלים מתייחסים מטעם דשקלו אותה הכנענים וצידון דידן ישקלו אותה אנשי דלא מעלי

מה הצד לומר שרבי שמעון בן אלעזר פטור מהשבה אפילו ברוב ישראל

[ט] מהלך 1 – עי' תוס' ד"ה אפילו ברוב ישראל, עי' תוס' הרא"ש ד"ה פליגי רבנן, [בסוף הדיבור]. [י] ולכאוי יל"ע מדוע לא אמרה הגמ' שזה תלוי אם רוב תושבי העיר עמי הארץ או לא. [יא] מהלך 2 – עי' בשיטה מקובצת [עמ' רמה בקובץ] ד"ה או דילמא [עד "ולדעת רבנן"]. [יב] וצ"ב מה שכתב הראב"ד "ולא אמרה תורה השב אלא במקומות מיוחדין לישראל", דלכאורה מה ההגיון בזה.

מה הצד לומר שרבנן מחייבים בהשבה גם ברוב כנענים

[ג] מהלך 1 – עי' תוס' הרא"ש ד"ה ברוב גויים. [ד] למעיינים – מהלך 2 – עי' בשיטה מקובצת [עמ' רמה בקובץ] ד"ה או דילמא [רק מ"ולדעת רבנן"]. וצ"ב במה נחלקו התוס' רא"ש עם הראב"ד.

[א] גמ' בבא מציעא כד. מ"ית"ש המוצא מעות בבתי כנסיות" – עד כד: "ת"ש דאמר רב אסי מצא חבית יין". ורש"י ותוספות.

בביאור פשט הגמרא "בתי כנסיות דידן דיתבי בהו כנענים"

[ב] לכאוי צ"ע ומה בכך שיושבים בה כנענים, הרי סוף סוף רוב הנכנסים הם יהודים. [ג] ביאור 1 – עי' בחידושי הריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה בתי מדרשות דידן.

[ד] ביאור 2 - עיי בחידושי הר"ן [בקובץ מפרשים] כד. ד"ה בתי כנסיות דידן.

[ה] ויל"ע מה הדין בישיבה כגון : ברכת חיים] שהבחורים שוהים בה רוב שעות היממה ושקועים בלימוד, ויש מנקה גוי שנמצא רק חלק משעות היום, האם זה נידון כמקום של גוים או של יהודים. דלכאוי יהיה תלוי בחילוק בין הריטב"א להר"ן.
[ו] עוד יל"ע מה הדין, לו יצויר שהבחורים בטלנים ואינם לומדים הרבה, האם זה נידון כמקום גוים או יהודים.

ביאורים נוספים בגמרא

[ז] למעיינים - "הכא במאי עסקינן במפוזרין" - בביאור כוונת הגמ', עיי בריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה מפוזרין.

[ח] "ואיבעית אימא... מי קתני הן שלו, אינו חייב להכריז קתני, ויניח" - בביאור סברת הדברים, עיי בחידושי הר"ן כד : ד"ה מי קתני.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום שלישי, י"ג בכסלו תשע"ג.

בבא מציעא כד:

בענין רוב כנענים [ב]

[א] גמ' בבא מציעא כד : מ"ת"ש דאמר רב אסי" - עד "רב יהודה הוה שקיל ואזיל". ורש"י, ותוספות.

"בא ישראל ונתן סימניה מותרת בשתיה" - מדוע לא חוששים לין נסך

[ב] עיי ריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה בא ישראל.

הלכה למעשה בדין רוב ישראל ורוב נכרים

[ג] עיי בטור חו"מ סי' רנט סעיף ג', ובבית יוסף שם על כל הסעיף.

בענין רוב וקרוב

[ד] עיי בטור חו"מ סי' רנט בפרישה ד"ה או אפילו רוב העיר.

[ה] עיי שו"ע חו"מ סי' רנט סעיף ג', ובט"ז על סעיף ג'.

[ו] ויש להגדיר במה נחלקו הפרישה והט"ז.

בענין ספרים גנובים

[ז] עיי ריטב"א ד"ה כתבו בתוספות.

הלכה למעשה

[ח] השבת אבידה כהלכה פרק ב'

ג. מצא במקום שרובם גויים, אף ביש בה סימן, הרי אלו שלו^ה ואפילו אם נראה שהמציאה היא של ישראל, הרי היא שלו, אם היא מדברים שמרגישים בהעדויותם מיד (ראה להלן פרק ה' סעי' ג' מה נכלל בזה). אך אם אינה מדברים אלו, מותר לו לקחתה, כפי הפרטים שנכתוב להלן פרק ה' סעי' ד'.	ד. ספרי קודש, וכן כל תשמישי קדושה, חייב להכריז אף כשמצאם במקום שרובם גויים, כיון שהבעלים אינם מתייאשים^ה. ה. רוב נמדד לפי העוברים ושבים, ולא לפי תושבי המקום^ו. כגון, מצא אבידה ברובע היהודי בירושלים הרי אלו שלו, כי רוב העוברים ושבים שם הם גויים^ז. מצא אבידה בתוך בנין של יהודים, שממוקם ברחוב שרובם גויים, חייב להכריז, כי רוב העוברים ושבים בבנין הינם יהודים^ח.
^ה ש"ע סי' רנ"ט סעי' ג', דתלינן שנפל מהרוב שהם גויים, סמ"ע ס"ק ר', וט'. (בא"ח ש"א, פירשת כי תבוא אות ד') והט"ז כ' הטעם דהבעלים מתייאשים. ^ו ש"ע סי' רנ"ט ס"ג, ומבואר שם שמאחר ואיכא רוב עכרים, ועכ"ם לא מחזירים אבידה, מתייאשים הבעלים, כיון שהם תולים ברוב שהם ימצאו. אולם כ"ז מועיל לומר שאיכא יאוש בעלים, אך לענין יאוש שלא מדעת לא מהני. דעדיין מי יימר שהגביהה אחר יאושם, ולכן כ' המחבר שם להקל רק בדברים שודאי הרגישו הבעלים בנפילתם מיד, שליכא בהו למייחש ליאוש שלמ"ד, ובוזה, אף אם יש בהם סימן נמי הא"ש, דסב"ס איכא יאוש בעלים, כ"ז מבואר שם ובסמ"ע ס"ק ר' ו' וכן שמעתי הלכה למעשה ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א ומהגה"ג רבי ניסים קרליץ שליט"א. (אולם עיי"ש בט"ז שחידש שבאפשר לברר מי הבעלים עיי הכרזה מחוייב להכריז (ביש בו סימן) וכ"ג דעת החת"ס חיר"ד סי' קע"ה בסופו כט"ז, והעירני ג"א. שהיוס יתכן שגם לט"ז ל"צ להכריז. כי אין מבררים היום). עמוד מס 31 השבת אבידה כהלכה פינהנדלר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה	^ז סי' רנ"ט ברמ"א ס"ג, סמ"ע ס"ק ח', וכו"ה בס"י רל"ו ברמ"א ס"ח. והטעם מבואר שם בסמ"ע דסובר המאבד, שאם גוי מצא לא יגע בו, ואם יהודי ימצא יכריז. ^ח ש"ע סי' רנ"ט סעי' ג'. ועיי בתשובות מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בסוה"ס אות ט"ז, שהסתפק במי שמוצא בגד במקום שרובם ישראל אך נראה מהבגד שז"א של גוי. עמוד מס 31 השבת אבידה כהלכה פינהנדלר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ט דוגמא זו שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א.

מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בקונטרס השבת אבידה.

[ט] ספק מהגרש"ז

מובא בספר השבת אבידה כהלכה עמ' קנד

יש לדון במצא בגד בעיר שרובא ישראל, אך בבגד כזה משתמשים בה יותר נכרים מפני שהם יותר עשירים, ויש לכל אחד מהם כמה בגדים, מה הדין, אם הולכים אחר הבגדים או אחר האנשים, ובמחצה על מחצה מסתבר עמוד מס 138 השבת אבידה כהלכה פינהנדר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה	שרוב הבגדים מכריע, וא"כ צ"ע כשמצא חפץ אשר יש אדם אחד שהוא יש לו הרבה מזה מ"ט אין תולין שהכל נפל ממנו שהרי לגבי כל אחד אין רוב ואיהו האחד הוא רוב כנגד כל אחד עמוד מס 138 השבת אבידה כהלכה פינהנדר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה לעצמו, ועי' בתוס' ר"ד בב"ב בסוגיא דרוב וקרוכ. עמוד מס 138 השבת אבידה כהלכה פינהנדר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה
---	--

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום רביעי, י"ד בכסלו תשע"ג

בבא מציעא כד:
בענין לפנים משורת הדין

א] גמ' בבא מציעא כד: מ"רב יהודה הוה שקיל ואזיל" – עד "בעומד ורואהו" [נקודתיים], ורש"י עי' תוס' הרא"ש ד"ה בשוקא דבי דייסא.

תוספות ד"ה לפנים

ב] ראשית יש לראות הגמרות שיובאו בתוספות, כדלהלן.

ג] עי' בגמ' לקמן פג. מ[שורה 5 לפני סוף הפרק] "רבה בר בר חנן" – עד סוף הפרק, ורש"י.

ד] עי' בגמ' בבא קמא צט: מ[שורה 4 מלמטה] "ההיא איתתא דאחזיא" – עד ק. "לפנים משורת הדין".

ה] עי' תוספות אצלנו ד"ה לפנים.

האם כופין את המוצא לעשות לפנים משורת הדין בעיר שרובה עכו"ם

ו] עי' רמב"ם ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק י"א הלכה ז.

ז] עי' במרדכי [בסוף הגמרא] פרק אלו מציאות סי' רנ"ז מ[כד ע"ב] מצא כא וכו' - עד אבידה היה עשיר [כה ע"ב].

ח] האם תוכל להביא ראיה מפורשת מהגמרא בסוגיתנו לאחד מהשיטות.

מדוע יש שיטה שכופין לעשות לפנים משורת הדין

ט] לכאוי צ"ע איך יתכן לומר שכופין לעשות לפנים משורת הדין, והרי אין זה דין.

י] ועי' פני יהושע ד"ה שם א"ל לפנים משורת הדין [קטע זה נשמט בטעות מכל המהדורות של הפני"י, ונמצא רק בפני"י מהדורת "אור החכמה"].

יא] עי' ערוך השולחן חו"מ סי' רנט סעיף ז [מובא במסגרת].

ערוך השולחן חו"מ סי' רנט סעיף ז'
ומפי מה כופין במציאה על לפנים משורת הדין מפני שאין לו היזק מכיסו

[ב] עי' שולחן ערוך הרב הל' מציאה סעיף ז'

שולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות מציאה ופקדון סעיף יח
וכל זה משורת הדין אבל טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין להחזיר אפילו ברוב נכרים למי שיתן סימן אף על פי שכבר נתיימש. אבל אין צריך להכריז ולהודיע אלא אם באו הבעלים מאליהם ותבעו ונתנו סימן מחזיר להם. ואם יודע מעצמו של מי הוא יחזירו לו אף על פי שלא תבע. וכן בדבר שאין בו סימן אם יודע בבירור של מי הוא יחזירו לו אף על פי שכבר נתיימשו שהיאוש אינו כהפקר גמור שאינו מתיימש ומפקיר מרצונו:

מעשר כספים

[ג] עי' בספר השבת אבידה כהלכה לגבי מעשר כספים

ט. המוצא אבידה, שעל פי דין זוכה בה, חייב לתת מעשר לצדקה משווה^כ. אך אם משיבה לבעליה לפנים משורת הדין, אינו צריך לעשר קודם השבת^כ.	^כ שבעתי ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א. ואמר שלא גרע ממתנת גוי, שחייב היהודי לעשרו. ^כ מרן הגר"ש אלישיב שליט"א ה"ד במשפט האבידה סי' רנט שע"צ ס"ק קכ"ד. עמוד מס 97 השבת אבידה כהלכה פינהנדר, יחזקאל בן ישראל פסח הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה
---	---

[ד] אמנם בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א ידוע שסובר שהמוצא ומחזיר לפנים משורת הדין צריך להפריש מעשר, וצ"ע במחלוקתם.

טו] ספק של האילת השחר

לפנים משורת הדין. והמרדכי ס"י דכופין ורק אם המולא עני והאוצר עשיר אין כופין. ויש לציין אם כופין להחזיר האבידה דוקא לו דכגזר דמיס כיון דכשהוא עני אין כופין	הרי הדין מוכר שגא יחזיר להאוצר לרכיז ח"כ כגזר דמיס ח"י דכיון דמהויז נהחזיר מחזיר כגזר נהחזיר החפץ. (מכדו"ק)
--	--

האם יש ענין לעשות לפניך משורת הדין גם בזוטו של ים
 טז] עיי' ברמ"א על השו"ע חו"מ סי' רנט סעיף ז', שחידש שגם לגבי זוטו של ים טוב וישר להחזיר.
 יז] ועיי' בבית הלוי חלק ג' סי' מח [מובא במסגרת]

בית הלוי ח"ג סימן מח	
בחו"מ סי' רנ"ט סעיף ה' כתבו הטור והמחבר דגם ברוב עכו"ם אע"ג דאינו חייב להחזיר ע"פ דין מ"מ צריך להחזיר משום ועשית הטוב והישר. ושם בסעיף ז' כתבו הטור והמחבר המציל מן הארי והדוב ושולליתו של נהר הרי אלו שלו וכתב הרמ"א ומ"מ טוב וישר הוא להחזיר כמו שנתבאר בסעיף ה'. והנה מלשון הטור והמחבר שכתבו כן רק גבי רוב עכו"ם ולא כתבו כן בסעי' ה' ודאי משמע קצת דבמציל מן הארי הוא הפקר גמור ואין בו משום ועשית הטוב והישר.	
יח] וצריך לעיין בדעת הטור והמחבר, מדוע סוברים שיש "ועשית והישר והטוב" רק ברוב עכו"ם ולא במציל מן הארי. ועיי' יט] עיי' בספר ציונים והערות להג"ר אבינועם פלברבאום ר"מ בישיבת בית שמואל [מובא במסגרת]	
ציונים והערות בסוגיתנו	
אולם הרמב"ם לא הזכיר דין לפניך משורת הדין בזוטו של ים, וכן נוקט התורה"כ רנ"ט-ז' דאין דין זה בזוטו של ים, אכן לא ביאר הטעם, ונראה דיש לחלק בין היכא שהמוצא זוכה במציאה מחמת יאוש של המאבד לבין זוטו של ים דרחמנא שריא. דהיכא שהזכיה היא מחמת יאוש- לצד דיאוש הוא רק היתר זכיה, נמצא-שהמוצא	בזכיותו הפקיע את החפץ מבעליו, ובוה הוא דמוט"ל עליו לעשות לפניך משוה"ד ולהשיבו לבעליו הראשון, משא"כ זוטו של ים- רחמנא שריא, דהוא הפקר, והמוצא זוכה מן ההפקר ובוה אין לו שייכות עם המאבד ואין כאן דין לתת מתנה למאבד לפניך משוה"ד.

בס"ד. ישיבת ברכת חיים, יום ראשון, י"ח בכסלו תשע"ג

בבא מציעא כד: בענין בשר שנתעלם מן העין, ועוד

א] גמ' בבא מציעא כד: מ"רב יהודה הוה שקיל ואזיל" – עד המשנה, ורש"י.

בענין השבת אבידה לאחר י"ב חודש

ב] עיי' תוס' ד"ה לבתר תריסר.
 ג] ולכאוי' צ"ב דברי התוס', דעיי' בגמרא לעיל כג: מ"ההוא גברא דאשכח כופרא" עד הנקודתיים, ומבואר דאבידה ישנה כבר נתיאשו בעליה. ועיי' חידושי רעק"א ד"ה תד"ה לבתר.
 ד] ועיי' שיטה מקובצת ד"ה לבתר תריסר, וד"ה ויש רמז. ועיי' במקור הדברים בגמ' ברכות נח: "אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר י"ב חודש שנאמר נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד". וברש"י שם ד"ה ככלי אובד.

ה] ועיי' בספר ברכת אברהם בסוגיתנו [מובא במסגרת]

ברכת אברהם	
תד"ה לנמר וכו' ע' רש"י ברכות (נ"ח ע"ב) המזוין נמסוק"ש שמבואר דס"ל דטעם דמכריזין יב"ח מפני שאזרי יב"ח מחיילאש, וזה איפכא משיטת התוס' דס"ל דטעם שמחילאש מפני שאין מכריזין טפי, וממלא דשיעור יב"ח אינו ביאוש אלא בהכרח, דאי"ל לשרות טפי,	ומשו"ה יתיילאש אח"כ. ונ"מ לדינא, דלרש"י שיעור יב"ח משעת אבידה, ולתוס' משעת הכרזה ונודע שנתיילאש, לפרש"י אי"ל להכריז טפי, אע"ג דל"ש לקנות, דנתיילאש אח"כ לדידה, מ"מ אי"ל הכרזה.

ו] ועיי' בספר מיני תרגומא להג"ר ישעיה פיק זצ"ל מה שלמד מזה לענין קריאת זכור [מובא במסגרת]

ספר מיני תרגומא להג"ר ישעיה פיק זצ"ל [בליקוטים שבסוף הספר]

זכור זכור בעת אשר הייתי דר צביא הרב הגאון המטח המפורסם מוה"ר יצחק יוסף קאומים זללה"ה שהיה אכ"ד ור"מ דפה ק"ק ברעסלויא, הפיר אלו בעש"ק פרשת זכור סמוך למה קורין פרשת זכור בכל שנה ושנה ואי משום דכתיב זכור דלמא כשזכיר טעם אחת לשטע או ליוכל או כל ימי חייו פני . ואמר הגאון הג"ל ז"ל כמו דכתיב האי לישנא של זכרון נבי שופר זכרון חרועה והיינו בכל שנה ושנה פכ"ד ז"ל : ואני השנתי לו דש רמו צהאי עניינא גוסא להזכיר זכירת עמלק בכל שנה בהקדים להוסיף עוד להעיר למה דוקא פרשת זכור קורין בכל שנה מה שאין כן שארי ופירות אשר ישנם עוד שלשה , זכירת מרים וכו"ג , משום דנשאר זכירות יש לומר כסדרתו דכניא בפעם אחת בלבד משא"כ בזכירת עמלק . על פי מה	ואמר רב צביכות דף ג"ח: אין המת משתכח מן הלב עד לאחר שנים עשר חודש שנאמר (תהלים ל"א) נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד ופירש רש"י בזה הלשון ככלי אובד סתם כלי לאחר שנים עשר חודש משתכח מן הלב דיאוש בעלים לאחר י"ב חודש או שום מציאה חייב להכריז שלש רגלים ואם נמצא אחר הסוכות צריך להמתין ולסכרוי בפסח ועלית וכו' . דהיינו שנים עשר חודש ושוכ אין צריך להכריז פכ"ל . והנה בפרשת זכור כתבה התורה זכור את אשר עשה לך עמלק ומסיים תמחה את זכר-עמלק מתחת השמים לא תשכח . וקשיא למה כתבה תורה שוב לא תשכח אחר אשר הוהירה כבר זכור ע"כ לומר זכור עד שלא תשכח דהיינו שלא תבא לכלל שכחה דהיינו שנים עשר חודש כדאמרן . ובאגב אזכיר פה עוד להסביר הא דאמרין עירובין
---	--

ז] למעיינים – לפי דרך זו יש לעיין מה הדין בשנה מעוברת, שעובר י"ג חודש עד שקוראים פרשת זכור עוד פעם. ועיי' בפסקי תשובות חלק ו' עמ' תקיג ד"ה ויש שכתבו, ובהערות 29-30.

בענין בשר שנתעלם מן העין

[ח] עי' תוס' ד"ה אתא לקמיה דרב.
[ט] עי' חידושי הר"ן ד"ה והאמר רב בשר.
[י] להלכה - עי' בשו"ע יורה דעה [חלק א'] סי' סג סוף סעיף א', שפסק דבשר שנתעלם מן העין אסור [וכ' בביאור הגר"א ס"ק ב' דפסק כרב]. אמנם בשו"ע שם סוף סעיף ב' כתב דיש מתירין [וכ' בביאור הגר"א ס"ק ה' שפסקו שלא כרב]. וברמ"א כתב דהמנהג להקל כסברא האחרונה.

[יא] שאלה למחשבה :

יש מעשה ידוע ביהודי שטס במטוס וישב לידו גוי, והיהודי קיבל מהדייל סנדוויץ עם בשר כשר, והלך ליטול ידים, וכשחזר מנטילת ידים לפתע החליט לא לאכול, שאל אותו הגוי למה אתה לא אוכל, אמר לו היהודי יש לנו הלכה "בשר שנתעלם מן העין אסור", אמר לו הגוי, אומר לך את האמת, רציתי לטעום איך הטעם של בשר כשר ולכן החלפתי את הבשר שלי עם הבשר שלך. ע"כ המעשה הידוע.
ונשאלת השאלה מדוע היהודי עשה כך והרי הרמ"א פסק שהמנהג להקל כסברא האחרונה.

למעיינים - בענין מעשה דפריגיות שחוטות

[ב] עי' בריטב"א הישנים [הריטב"א השני בקובץ] ד"ה התיירו לו [רק מ"ועוד קשיא לך" עד סוף הקטע].
[ג] עי' ברשב"א ד"ה ולענין פסק הלכה כתב הר"י.

בענין העובר על לא תגנוב אם עובר גם על לאו דנבילה

[ד] עי' בתוס' ד"ה הרי שאבדו. וצ"ב מנין לנו זאת.
[טו] ועי' בריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה הרי שאבדו. ויל"ע האם אכן לאו דנבילה חמור מלאו דגניבה, או שרק בדעת בני אדם הוא כך.

טז] ויל"ע אם אדם קונה חתיכת בשר מגנב מפורסם, והגנב מעיד לו שזה בשר כשר והוא בעצמו שחט את זה, האם יכול לסמוך עליו. ועי' שו"ע יו"ד סי' א' סעיף ד', ובש"ך שם ס"ק ט"ז, ובשו"ע יו"ד סי' ב' תחילת סעיף ו', ובט"ז שם ס"ק ט'.

מעשה בתוכי אחד

[ז] עי' בספר חשוקי חמד בסוגיתנו [מובא במסגרת]

וטרפה, דכל היכא דאין הבעלים יכולין להציל, יכול לומר מהפקרא קא זכינא, הכא נמי כיון שמרדו ואי אפשר לבעלים להחזירן יצאו מרשותן, וכל הקודם בהן זכה בהם. ויש להסתפק במאי מיירי, אי בשאין בהן סימן, תיפוק ליה כיון שאין יכולין להחזירן ואין בהם סימן, כעליהם נתייאו מהן, ואי בשיש בהם סימן ויש סיכוי שאחד מהן יחזירו, אמאי הוי הפקר, והא הבעלים לא נתייאו. ואם נתייאו תיפוק ליה משום הייאוש, ומה החידוש שחידשו התוס' שהיה ליה הפקר. ונראה דמיירי דומיא דשיירא, שאפילו יש בו סימן, והבעלים לא נתייאו, מ"מ כיון שאינם יכולים להחזירם אצלו הרי זה נהפך להפקר, וכל מי שרואה אותם זכה בהם, ויתכן שאפילו אם הבעלים לא ידעו שהאווזין ברחו להם, הוה הפקר, ולא הוי יאוש שלא מדעת, דהכא לא מטעם יאוש אתינן עלה, אלא כיון שברחו, פקע בעלותן מהאווזין והתרנגולין, והוה הפקר. אך בתוכי יש להסתפק שאולי אין זה דומה לאווזין ותרנגולין, דהנה אמרינן בבבא מציעא דף כד ע"ב הוה דיו דשקיל בשרא בשוקא ושדיה בצנייתא דבי בר מריון, אתא לקמיה דאביי אמר ליה זיל שקול לנפשך משום דהוו כוזטו של ים. וודאי נתייאו, כיון שאינו יכול להציל. וכתב המאירי שאם היה עוף ביתי שדרכו לחזור, לא נתייאו וצריך להחזירו. וא"כ אולי גם תוכי לא מתייאו כיון שדרכו לחזור, וצ"ע. חשוקי חמד עמוד מס 104 בבא מציעא זילברשטיין, יצחק בן דוד יוסף הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה	תוכי שברח מבעליו, ויודע ממי ברח האם צריך להשיבו שאלה מעשה באחד שנכנס אליו תוכי הביתה, וראה פרסום שאחד מבקש מכל מי שידע או ראה את התוכי, שיש לו סימנים אלו, ישיבו לי, ומסתפק האם חייב להשיבו, או שמא כיון שנכנס לביתו זכה בה? תשובה אם אין בה סימן הרי הם של מוצאו, כמבואר ברמ"א (ח"מ סימן רס סעיף ח) גזולות שהם מפריחים, בכל ענין הוא של מוצאו. שאזלינן בתר רובא דעלמא. ואפילו יש בהם סימן ויודע של מי הן פטור מלהשיבו, דהנה כתב הרמ"א (ח"מ סימן רנט ס"ז) אווזין ותרנגולין שברחו מבעליהן הוי הפקר, וכל המחזיק בן זכה בהן, ודוקא שאי אפשר לבעליהן להחזירו. ומקור הדברים הוא מהתוס' בחולין (דף קלט ע"א ד"ה כיון) על הא שאמר רב שהמקדיש תרנגולתו ומרדה, פקעה קדושתיהו, שמעינן מהכא דאווזים ותרנגולים של חולין שמרדו כבעליהם והלכו להן הוו הפקר, והמחזיק בהן זכה, דהא הכא היינו טעמא כיון שמרדו הוו הפקר. וכתב הר"ן (ריש פרק שילוח הקן) אע"ג דלא קיי"ל כרב בהכא, היינו דוקא לגבי הקדש, שכל היכא שאיתא כי גזא דרחמנא איתיה, אבל מרשות בעלים מיהא משמע דנפיק, דה"ל כשיירא שעמד עליה גייס חשוקי חמד עמוד מס 104 בבא מציעא זילברשטיין, יצחק בן דוד יוסף הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה
---	---

בבא מציעא כד:–כה. – בענין מצא דבר שיש בו סימן בצד דבר שאין בו סימן

[א] גמ' בבא מציעא כד: מ"מתני' ואלו חייב להכריז" – עד כה. [נקודתיים] "צבורי פירות וצבורי מעות", ורש"י ותוספות.

[ב] **שאלה לבירור בסוגיא**: בחור שמצא ברחוב קופסת סיגריות מרלבורו אדום ריקה וכתוב עליה שם בעל הקופסא, ובמרחק חצי מטר ממנה מתגלגלים 10 סיגריות מרלבורו אדום, האם צריך להחזיר.

הערות בפשט

- [ג] מדוע מחזירים פירות בסימני כלי - עי' ריטב"א חדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] כד: ד"ה מתני' ואלו.
 [ד] מדוע כתבה המשנה "או כלי כמות שהוא" - עי' ריטב"א ישנים [הריטב"א השני בקובץ] כד: ד"ה ואילו שחייב.
 [ה] בפשט דברי רש"י ד"ה בא בעל סימן - עי' פני יהושע כה. ד"ה בפירוש רש"י בד"ה בא בעל סימן.
 [ו] מדוע לא הוי יאוש שלא מדעת - עי' ריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] כה. ד"ה זכה הלה בדבר.

כמה נקרא שיעור "קרוב" בסוגינתו

- [ז] עי' קצות החושן [אפשר למצאו בתוך השו"ע ואפשר בספר קצות החושן] סי' רס"ב ס"ק ב' ד"ה אם מראים הדברים [קטע ראשון בלבד].
 [ח] עי' בספר נתיבות המשפט [אפשר למצאו בתוך השו"ע ואפשר בספר נתיבות המשפט] סי' רס"ב ביאורים ס"ק ו', מתחילת הסעיף ועד "גם מה שתמה על הב"ש".
 [ט] ולכאוי צ"ע דברי הקצה"ח, מדוע דימה מרקוליס לאבידה.

הלכה למעשה

[י] עי' בספר השבת אבידה כהלכה פרק ד' [מובא במסגרת]

הערות ומקורות להלכה הנ"ל	ספר השבת אבידה כהלכה גוף הספר [ההלכות]
יט שו"ע רס"ב ס"ט וכו'. ועי' בנתיב"מ שם ביאורים סק"ו שכתב, שסגי אם נראה שנפל מהארנק. ודלא בקצה"ח שם סק"ב שכו', שרק אם שיעור המרחק ביניהם כדי לשייך את זל"ז הוא ד' אמות. או אמה וחצי אמה. ומצד אחר מחמיר בנתיב"מ שם, שיאמר המאבד שאיבד את שניהם, משא"כ לקצה"ח. כ שם בשו"ע. ובגון שהארנק פתחו לכיוון אחר מהכסף, אך שרחוקים יותר מהמסתבר שנפל זה מזה, וכמבואר בנתיב"מ שם.	ה. אם בגוף החפץ אין סימן, אך נמצא בצד חפץ שיש בו סימן, וניכר ששני החפצים שייכים לאדם אחד, כגון ארנק ולצידו כסף, מכריז, והגותן סימנים בארנק זוכה גם בכסף". ו=אך אם ניכר שאין הכסף והארנק שייכים לאותו אדם, מכריז רק על הארנק. וכשאין בכסף סימן, זוכה בו המוצא?.

בענין רוב וקרוב

- [יא] עי' בגמרא בבא בתרא כג. מ"מתני' ניפול הנמצא" עד "אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא". וברש"י ד"ה רוב וקרוב.
 [יב] ועיי"ש בגמ' בבא בתרא כד. למטה מ"ההוא חצבא דחמרא" – עד כד: "מתני' מרחיקין את האילן".
 [יג] עי' בספר קצות החושן סי' רס"ב ס"ק ב' ד"ה אמנם קשה דהא קי"ל [עד "ובתורת חיים"].

[יד] ועי' בספר "אהל רמ"ח" שיצא לאור ע"י ישיבת ליקווד, ובו כתב אחד האברכים [הרב משה חיים כץ] תירוץ נפלא על קושית הקצות החושן [מובא במסגרת].

ספר אהל רמ"ח שע"י ישיבת ליקווד מאמר מהרב משה חיים כץ

דידעינן ב"י דלא משקר, ולשיטת הר"ן גם נאמן ע"ה להעיד דאבידה הוא של חבריו דבהא אין חשש משקר, ועיי"ש, ועי' כע"ז באחיעזר (ח"א סי' י"ד, ג'), ומבואר דאבידה שאני משאר דיני ממונות וא"צ אלא לדורשו דאינו רמאי, וא"צ בירור דעדים, וא"צ בירורא דגופא דעובדא ורק צריך שידרשוהו דאינו רמאי ועפ"י נראה די"ל דמש"ה היכא דפירות סמוך להכלי דיש בו סימנים, א"כ הקרוב מסייע לטענתו של הבעל אבידה דנותן סימן ועי"ז נתברר שאינו רמאי, ולכך מהדרין ל"י ואע"פ דרובא עדיף מ"מ קרוב מיהא הוי, והרי הקרוב מסייע ל"י דטענתו ומוכיח דאינו רמאי ומהדרין ל"י. הרב משה חיים כץ	מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן חייב להכריז, הקצה"ח (רס"ב ז') הק' אמאי אזלינן בתר כלי והא רוב וקרוב הולך אחר רוב וניזיל בתר רובא דעלמא, ועיי"ש, ועי' נתיבות (סק"ו), ונראה ליישב עפ"י מש"כ הפרי יצחק (ב', נ"ו) לבאר הא דמהדרין אבידה לצורבא מרבנן, ואמאי נאמן בזה והא בממון לא מהני ע"א וגם בדליכא מוחזק כמו שהוכיח הש"ש, מגמ' כז. וגם מאי שנא ת"ח מע"ה והלא בכה"ת לא מצינו חילוק בזה, וביאר דגזה"כ באבידה דרשוהו אם רמאי או אינו רמאי, וגזה"כ דא"צ עדות ככל מקום אלא צריך רק שידרשוהו דאינו רמאי, ועיי"ש שהוכיח זה מגמ' דף כ"ז ועיי"ש בבעה"מ ושטמ"ק בשם הר"ח, ולכך נאמן צורבא מרבנן [טו] ולכאוי צ"ע על הקצה"ח מדוע לא תירץ תירוץ זה.
--	--

בבא מציעא כה. – כה: בענין מטבעות בדרך הינוח

א] גמ' בבא מציעא כה. מ[נקודתיים] "צבורי פירות וצבורי מעות" – עד כה: "ואחת על גביהן". ורש"י ותוספות.
ב] מדוע נקרא ר' יצחק מגדלאה - עי' חידושי מהר"ץ חיות, בהגהות וחיידושים שבסוף הגמ', ד"ה אמר ר' יצחק.

חידוש דין מהגרש"ז אויערבאך זצ"ל

ג] עי' ספר השבת אבידה כהלכה להג"ר יחזקאל פינהנדלר שליט"א עמ' קסא בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל [מובא במסגרת]

ספר השבת אבידה כהלכה להג"ר יחזקאל פינהנדלר שליט"א עמ' קסא

מגדל מטבעות כסף אם הוא סימן

ביותר מג' מטבעות, כגון עשרה
מסתבר דלכו"ע חשיב כמגדל אפי'
בשל מלך אחד וכדומה.

להלכה

ד] שיטה א - עי' ברא"ש פרק שני סי' ח' [דף קכו: בגמרות הרגילות] מ"דוקא כמגדלין" עד "דאיסורא הוא ומכריז".
ה] שיטה ב - עי' ברמב"ם ספר נזיקין הלכות גזלה ואבדה פרק ט"ז הלכה ב'. ויל"ע במה נחלקו הרא"ש והרמב"ם.
ו] ועי' בשו"ע חו"מ סי' רס"ב סעיף יא-יב ובביאור הגר"א סי"ק כ"ב שביאר מחלוקתם.
ז] למעיינים – עי' בספר ברכת אברהם בדף כא: על הגמרא שם ששאלת "פירות מפורזין והא לא ידע דנפל מיניה" [מובא במסגרת].

ברכת אברהם

ע"כ, וכל אס לקח לעצמו ספיר נעשה מוחזק, ועד"ו כתב
הבס"מ ר"פ ט"ו.
מיהו נק"מ דנשלמה ספק הנוח ו"ל דאסור ליגע בו מפני
ז"ש דזו הנוח וא"כ אסור לו להזיק ולסלק
ממקומו, אבל בספק יאוש ודאי אבידה הרי דגם אס לא
היה יאוש יש לו ליקח האבידה ולשמור עד שיבא אליהו,
וכיון שלוקח נעשה מוחזק והוא שלו, וא"כ גם לנחילה יכול
ליקח ונעצמו, הואיל ואין שום איסור במעשה הנטעיה.
ובישיב שיטת הרמב"ם נראה, דלע"פ שד"ן חוקת מרא'
קמא לא סגי לפי הרמב"ם למנוע זכירתו, הואיל
ומוחזק עדיף, מיהו הני מילי בספק הנוח דהספק אס הוא
ברכת אברהם שמוד מס 142 בבא מציעא אר"נ, אברהם בן שמשון רפאל הורדס ע"י תכנת אוצר החכמה

הא לא ידע דנפל מיניה. נמגיד משנה (פ"ד ה"ה, פט"ו
ה"א) הוכיח מזה דגם בספק חייב בהשגה וחמה על
הרמב"ם שכתב בספק הנוח אס נטל זכה לעצמו, והכריע
כהראש"ד דיהא מונח בידו עד שיבא אליהו.
ולכאור' דברי המ"מ ז"ע, הא י"ל דלעולם מודה הש"ס
שאס חפס הרי זה שלו, אלא דמאחר דהדין בספק
הנוח לא יעול, ה"ה נהג' י"ל דקושיית הגמ' דמדנקט
במחני' הרי אלו שלו משמע שיכול ליקח לעצמו, וכמו ככל
אבידה שאינו חייב בהשגה, ע' מחני' לקמן (כ"ה ע"ב, כ"ו
ברכת אברהם שמוד מס 142 בבא מציעא אר"נ, אברהם בן שמשון רפאל הורדס ע"י תכנת אוצר החכמה

פירוש דברי הגמרא "תנא כל היכא דאין עשויין כמגדלין מפורזין קרי להו"

ח] עי' ריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה תנא כל היכא.

פירוש דברי הגמרא "אימא אתרמי ובהדי הדדי נפל"

ט] עי' פני יהושע כה. ד"ה בגמרא אימא ארמוי.

י] עי' בספר יוסף דעת להרב יוסף בן ארזה שליט"א, בסוגיתנו [מובא במסגרת]

יוסף דעת

לא שנו אלא של מלך אחד כעין שלשה מלכים... רויחא תתאה, ומציעא עילוייה וזוטא עילוייה...
אבל של מלך אחד דכולהו כי הדדי נינהו, אע"ג דמנחי אהדדי הרי אלו שלו, אימר אתרמוי
אתרמי ובהדי הדדי נפול' — לכאורה נראה שהדבר נדיר מאד, שיפלו בצורה זו. [וגם אם נפרש שלא נפלו כך
מן הגובה, שזהו דבר בלתי סביר לחלוטין שיסודו כך, אלא חוששים שהניח כיסו והיה בו חור, או ישב באותו מקום
ונפלו, מ"מ זה אין מצוי כלל, על כל פנים במטבעות חלקות ומהוקצעות כאותן של זמנינו. והגם שאין דרך להניח
מטבעות ברה"ר, נראה שיותר רחוק שיפלו כך], ומדוע לא ייחשב זה לראיה שהונחו, ולסימן?
ואולי הכוונה שאע"פ שבאמת קרוב לודאי שהניח, בכל זאת מתיאש כי סבור שהמוצא לא ירגיש ולא ישים אל לבו צורת
עמידתם, שאינו שינוי של ממש, ויתלה שכך איתרמי. לא כן כאשר מונחים כמגדל, סולם ואבני בית קוליס, שצורות
חריגות הן — אינו מתיאש, כי תולה שהמוצא ישים אל לבו שודאי הונחו כך. [שו"ר כעיקר הדבר בריטב"א. ובכך
מיושבת קושית הר"ן הואיל וחוששים שמה נפלו זה על גב זה, כיצד מנין הוי סימן. ויצא לחלק בין מפורזים לכנוסים.
אך להאמור נ"חא, כי באמת מסתבר שהניח ויודע מנינם].

פירוש דברי הגמרא "מאי מכריז מנין"

יא] עי' ריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] ד"ה מאי מכריז מנין.

יב] עי' פני יהושע כה. ד"ה שם מאי מכריז.

בענין "טבעא מכריז"

יג] עי' שיטה מקובצת כה. [בשם שיטה] ד"ה והוא שעשויין כמגדלין.

יד] עי' ט"ז על השו"ע חו"מ סי' רס"ב סעיף י"ב, באמצע הקטע מ"וכתב בטור דשנים לא הוי סימן" עד סוף הקטע.

בענין "כל שאילו מכניס קיסם"

טו] עי' ריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] כה. ד"ה כל שאילו.

בבא מציעא כה: בענין אין סימן למטבע

[א] גמ' בבא מציעא כה: מ"תנו רבנן המוצא סלע בשוק" – עד המשנה.

מה פירוש נירונית

[ב] עיי' רש"י ד"ה נירונית. וצ"ע מה החידוש בנירן קיסר יותר משאר מלכים, שכתוב מיד אח"כ "של מלך פלוני היא", וצ"ע.

[ג] ועיי' רמב"ם ספר נזיקין הלכות גזילה ואבידה פרק י"ד הלכה י', ועיי' לחם משנה שם.

[ד] ועיי' בספר אבן הטוען [להג"ר אברהם זאב מלר] בסוגיתנו מה שביאר בזה. [מובא במסגרת].

ויעו' ברמב"ם (פרק י"ד מגז"א הלכה י') וז"ל, מצאו חבירו וא"ל שלי היא וחדשה היא ושל מדינה פלונית היא ושל מלך פלוני היא, ע"כ.	מבואר דס"ל דכי אמרינן "נירונית היא" אין פירושו דנירן קיסר כתוב עליה, אלא היינו של מדינה פלונית היא. ועיי' בלחם משנה שכ"כ.	וכתב דרבינו גורס של מדינה פלונית היא, אולם טפי י"ל דאף הרמב"ם נקט גירסא דידן רק דפירש נירונית היא פירושו של מדינה פלונית*.
* והלום חזינא בספר אלפסי זוטא (לרבינו מנחם עזריה מפאנו ז"ל), שכתב בזה"ל, פי' נירון קיסר מושל על מדינות רבות היה, ואע"פ שיש סימן הקיסר וסימן אחד מן המלכים המושועבדים לו, לאו כלום הוא, עכ"ל. ונראה שפירש "נירונית היא של מלך פלוני היא" דחידא הוא, דתרוייהו איתנייהו על גבי המטבע, גם את סימן הקיסר וגם את סימן המלך המושועבד לו.		

מה פירוש "לפי שאין סימן למטבע"

[ה] עיי' בריטב"א החדשים [הריטב"א הראשון בקובץ] כה: ד"ה ולא עוד אלא.

[ו] עיי' בר"ן ד"ה שאין סימן למטבע. האם תוכל לסכם במה נחלקו הדעות השונות.

להלכה

[ז] עיי' בשו"ע ורמ"א חו"מ סי' רס"ב סעיף יג. שים לב שהשו"ע והרמ"א נחלקו במחלוקת הריטב"א והר"ן.

מספר שיש על כל שטר

[ח] הנה בזמננו יש מספר על כל שטר, ובדומה לזה לפני קום המדינה היה מספר על כל מטבע של לירה אנגלית [שנקרא גם בשם "פונט"], ועל זה דן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל מובא בספר השבת אבידה כהלכה עמ' קנ [מובא במסגרת].

השבת אבידה כהלכה עמ' קנ בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל		
לא זו היא שנמצאה) וכן בזמנינו שעל כל פונט יש מספר כמדומני שזה סימן מובהק ביותר כי אין יתכן שהאיש הזה יודע שהלירה שנמצאה היא עם מספר זה כי מנין לו שזה נאבדה מהאיש שהוא	נתן לו את הלירה, ולכן תמיהני איך אפשר לחלוק הרי אין לך סימן מובהק יותר גדול מזה שיודע לכוין את ומ"מ נלע"ד שאם מצא לירה אין צריכים להחזיר כי מסתמא אין אדם	נותן אל לבו לדעת את המספר ולכן אף אם האובד כן יודע מ"מ הוא מתייאש ואינו נותן אל לבו שהמוצא חושב שיש מי שיודע את המספר או סתם קשקושים שהיו על הלירה.

האם בחפצים שעומדים למכירה לא מועיל נתינת סימנים

[ט] עיי' בדברי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל מובא בספר השבת אבידה כהלכה עמ' קנ [מובא במסגרת]

השבת אבידה כהלכה עמ' קנ בשם הגרש"ז		
ונראה דדין זה של הגמ' הוא גם בשען שמוכר הרבה שעונים ובא ונותן סימן על השעון דאין מחזירין לו לשיטת הריטב"א שחולק על הנמ"י	כיון שעומד אצלו למכירה, ואדרבה מצוי מאוד ששמע מהלוקח שנאבד לו השעון שלקח ממנו, וממילא הוא יודע	ליתן סימנים, משא"כ במטבע מהיכ"ת הוא חושב שנאבד ממנו אותה המטבע ששמו כתוב עליה, והוא דין חדש

השבת כסף לצורבא מרבנן בטביעות עין

[י] עיי' בתשובת הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל מובא בספר השבת אבידה כהלכה עמ' קעד

השבת אבידה כהלכה עמ' קעד בשם הג"ר משה פיינשטיין		
שאלה: האם שייך טביעת עין על מעות בזמנינו - ואם מכיר דהיו חדשים או ישנים כזה או מקופלים כזה וכדומה?	שייך טביעת עין. וגם סימנים שייך בהם כגון המספר על הכסף וכדומה. אבל בעצם, הא אף כשאיכא סימן מובהק על מעות אינו כלום כדאיתא בב"מ דף כ"ה דאפי' שמו כתוב עליו	אינו כלום לפי שאין סימן למעות דלמא אפוקי אפקה ומאינש אחרינא נפל, אבל לצורבא מרבנן שלא משקר יהיה נאמן גם לזה שלא הוציא מעות אלו, אלא הוא אבדה ומכירה בטב"ע או בסימנים.

מטבע המונח ברשות הרבים ובא אחד ואמר שזה שלו

עיי' בשיעורי רבי דוד פוברסקי בסוגיין

שיעורי רבי דוד פוברסקי בסוגיתנו

קמח) שם גמ' דלמא אפוקי אפקה, ומאיניש אחרינא נפל. הנה כתב הנתיבות (סי' רנ"ט סק"ג הובא לעיל ס"ק ק"כ) דדבר שאין בו סימן, קודם שהגביהו אדם, אם בא אחד ואמר שהוא שלו, נאמן, והוי שלו אף בלא סימן,	ואסור לאחר ליטלו. ויש להסתפק איך הדין הכא, באומר דהמטבע שלו מחמת ששמו כתוב עליה, ואומר שלא הוציא מטבע כזו ליתנה לאחר, וממילא טוען דהוי שלו, האם נאמן.	דאפשר דהא דאמרינן דלא חשיב זה סימן משום דדלמא אפוקי אפקה, היינו רק משום הלכות השבת אבידה, דאין ע"ז דין סימן, אבל עכ"פ כשמונח ברה"ר, שפיר יהא נאמן לומר מחמת כן דהוי שלו.
---	--	--